

Zodpovednosť za škodu s prevádzkou motorového vozidla a súvisiace poistenie

JUDr. Imrich Fekete, CSc.

Omšenie, 18. 5. 2015

1

Plán prezentácie

- **Všeobecné otázky zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel (MV) vrátane škôd s medzinárodným prvkom (Haagský dohovor, motorové smernice, škoda spôsobená cudzincami na území SR, nariadenie Brusel I)**
- **Predpoklady a podmienky zodpovednosti prevádzateľa, možnosť liberácie a zavinenie poškodeného**
- **Škoda na motorovom vozidle, skutočná škoda a iná škoda súvisiaca s dopravnou nehodou**
- **Stret DP s osobitným zreteľom na škody na čelnom skle**
- **Škoda na zdraví s osobitným zreteľom na nemajetkovú ujmu (rozsudok ESD vo veci Haasová)**
- **Vybrané problém PZP (rozsah krytia, priamy nárok, regres SKP)**

Zodpovednosť prevádzateľa DP – právna úprava

§ 427 OZ

- (1) Fyzické a právnické osoby vykonávajúce dopravu zodpovedajú za škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto prevádzky.
 (2) Rovnako zodpovedá aj iný prevádzateľ motorového vozidla, motorového plavidla, ako aj prevádzateľ lietadla.

§ 7 - 10, § 18 - 21, § 420, § 428 až 431, § 764 ods. 1, § 769 ods. 3 a § 772 Občianskeho zákonníka § 15 Zákona o medzinárodnom práve súkromnom o a procesnom; zákon č. 513/2009 Z. z. o dráhach a o zmene a doplnení niektorých zákonov; zákon č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve v znení neskorších predpisov; zákon č. 338/2000 Z. z. o vnútrozemskej plavbe a o zmene a doplnení niektorých zákonov; zákon č. 435/2000 Z. z. o námornej plavbe v znení neskorších predpisov; zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov; nariadenie Rady (ES) č. 2027/97 o zodpovednosti leteckého dopravníctva v prípade nehôd; zákon č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; vyhláška č. 130/1976 Zb. o práve použiteľnom na dopravné nehody (Haagsky dohovor); nariadenie EP a Rady č. 864/2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (nariadenie Rím II); nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. 12. 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (nariadenie Brusel I).

Historický kontext: nemecké zákony, zákon č. 162/1908 r. z., zákon č. 81/1935 Zb., zákon č. 63/1951 Zb. a zákon č. 40/1964 Zb.

3

Aplikácie ustanovení § 427-431 OZ

Zodpovednosť z prevádzky dopravného prostriedku patrí medzi **osobitné prípady zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou (☛ § 420a a § 432 OZ)**.

Je založená na princípe **objektívnej zodpovednosti** (zodpovednosti bez ohľadu na zavinenie) s možnosťou liberácie prevádzateľa. **Prevádzka dopravných prostriedkov je zdrojom zvýšeného nebezpečenstva a zvýšenej možnosti vzniku škôd.**

Ustanovenia §§ 427 až 431 OZ je potrebné **aplikovať aj na:**

- a) zodpovednosť za škodu spôsobenú na veciach odložených v dopravných prostriedkoch hromadnej dopravy (§ 437 OZ),
- b) zodpovednosť dopravcu v rámci zmluvy o preprave osôb za škodu na zdraví alebo na batožinách prepravovaných spoločne s ním alebo na veciach, ktoré mal cestujúci pri sebe (pozri § 764 ods. 1 OZ).

Uvedené ustanovenia sa netýkajú zodpovednosti dopravcu v rámci zmluvy o preprave nákladu za škodu spôsobenú na prepravovaných zásielkach (pozri § 769 ods. 3 OZ).

4

Územný rozsah aplikácie § 427 OZ/1

Normy medzinárodného súkromného práva. Tie určujú, či sa v prípade dopravnej nehody, ku ktorej došlo na území SR použije Občiansky zákonník alebo cudzie súkromné právo. Do úvahy prichádza preto aplikácia nariadenia EP a Rady (ES) č. 864/2007 z 11. 7. 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II) a Haagskeho dohovoru o práve použiteľnom na dopravné nehody (vyhláška č. 130/1976 Zb.).

Vzťah medzi nariadením Rím II a Haagským dohovorom

Podľa čl. 4 Haagského dohovoru platia tieto základné pravidlá:

a) Ak sa na nehode zúčastňuje iba jedno vozidlo, ktoré je registrované v inom štáte, než v ktorom došlo k nehode, sú rozhodné vnútorné predpisy štátu registrácie na určenie zodpovednosti:

- vo vzťahu k vodičovi, vlastníkovi alebo inej osobe majúcej právo k vozidlu bez ohľadu na ich bydlisko,
- vo vzťahu k postihnutej osobe, ktorou je cestujúci, ktorého bydlisko je v inom štáte, než v ktorom došlo k nehode,
- vo vzťahu k postihnutej osobe nachádzajúcej sa mimo vozidla v mieste nehody, ak má bydlisko v štáte registrácie.

Príklad: Náraz autobusu s rakúskym EČ do zvodidiel v SR a zranenie cestujúcich. Použije rakúske právo, nie slovenský OZ.

5

Územný rozsah aplikácie § 427 OZ/2

V prípade, že sú postihnuté dve osoby alebo viac osôb, určí sa rozhodné právo pre každú z nich oddelene (napr. v uvedenom príklade, ak by rakúsky autobus zranil na chodníku rakúskeho cestujúceho z autobusu a Slováka).

b) Ak sa na nehode zúčastňujú **dve vozidlá alebo viac vozidiel**, platí ustanovenie písmena a) iba v prípade, že všetky MV sú registrované v tom istom štáte. Ak sú MV **registrované dvoch rozdielnych štátoch**, platí zásada *Lex loci damni* (právo miesta nehody)

Príklad: Zrážka talianskeho MV a tureckého kamióna na území SR: použije sa slovenský OZ a zákon PZP. Ak by sa slovenské auto zrazilo s chorváckym v Chorvátsku, použije sa chorvátske právo

c) Ak sa na nehode zúčastňuje **jedna osoba alebo viac osôb** nachádzajúcich sa na mieste nehody **mimo vozidla alebo vozidiel**, ustanovenia písmen a) a b) platia, iba ak všetky tieto osoby majú trvalý pobyt v štáte registrácie MV.

Ak sa na dopravnej nehode zúčastňuje motorové vozidlo, ktoré je síce z členského štátu EÚ, ale tento štát nie je signatárom Haagskeho dohovoru, rozhodné právo sa posúdi podľa nariadenia Rím II. Ak by išlo o motorové vozidlo registrované v štáte, ktorý nie je členským štátom EÚ a nie je ani signatárom Haagskeho dohovoru, použijú sa na dopravnú nehodu všeobecné predpisy o medzinárodnom práve súkromnom (v SR je to zákon č. 97/1963 Zb. v znení neskorších predpisov).

6

Vecný rozsah aplikácie § 427 OZ škoda spôsobená DP (MV)

♦ **Motorového vozidla** (ide o cestné motorové vozidlá, vozidlá dráhy, pohyblivé pracovné stroje),

§ 2 písm. a) zákona PZP: Motorovým vozidlom samostatné nekoľajové vozidlo s vlastným pohonom, ako aj iné nekoľajové vozidlo bez vlastného pohonu, pre ktoré sa vydáva osvedčenie o evidencii vozidla, technické osvedčenie vozidla alebo obdobný preukaz.

♦ **Plavidla motorového i nemotorového** (pozri zákon č. 338/2000 Z. z. o vnútrozemskej plavbe a zákon č. 435/2000 Z. z. o námornej plavbe),

♦ **Lietadlá motorové i nemotorové** (pozri § 42 zákona č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve v znení neskorších predpisov).

Na zodpovednosť prevádzateľa lietadla platia tiež ustanovenia Varšavského dohovoru o dojednaní niektorých pravidiel o medzinárodnej leteckej doprave (vyhlásené pod č. 15/1935 Zb.) (•**R 53/1962**) a nariadenia Rady (ES) č. 2027/97.

Podľa súdnej praxe sa ustanovenie § 427 OZ týka škôd spôsobených **(1) pohyblivými chodmi (eskalátory), (2) vlekov a (4) zdvižných zariadení.**

A čo výťahy ?

FEKETE, I. – FEKETEOVÁ, M.: **Zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou výťahu.** Justičná revue 5/2013 .

7

A čo vysokozdvížny vozík?

Možno považovať dopravné prostriedky nepohybujúce sa na verejných komunikáciách považovať za dopravný prostriedok ?

Ro ESD zo 4. 9. 2014 Damijan Vnuk v. Zavarovalnica Triglav d. d.

Článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „prevádzka vozidiel“ uvedený v tomto ustanovení sa vzťahuje na akékoľvek používanie vozidla, ktoré je v súlade s jeho obvyklou funkciou. Uvedený pojem by sa teda mohol vzťahovať na pohyb traktora na dvore farmy, ktorého cieľom je umiestniť vlečku tohto traktora do stodoly, ako v konaní vo veci samej, pričom vnútroštátnemu súdu prináleží, aby to overil.

Problémy v SR s vysokozdvížnym vozíkom (VV). Nekonzistenté rozhodovanie slovenských súdov.

Časť súdov tvrdí, že VV je MV a škody sú kryté PZP. V prípade postihu SKP proti nepoistenému majiteľovi iná skupina súdov tvrdí, že nejde o MV, VV nepodliehajú teda poisteniu a regres nie je prípustný.

8

Personálny rozsah ustanovenia § 427 OZ

Kto zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou DP:

- a) fyzické a právnické osoby vykonávajúce dopravu (§ 427 ods. 1 OZ),
- b) iní prevádzatelia dopravného prostriedku – motorového vozidla, motorového plavidla alebo lietadla (§ 427 ods. 2 OZ) (☛ R 3/1984, s. 16 ods. 3).

1. Prevádzateľ

a) **Dopravca:** fyzická alebo právnická osoba, ktorá vykonáva dopravu ako podnikateľský subjekt (R 109/1967), bez ohľadu na druh dopravného prostriedku (cestná, vzdušná, železničná a vodná doprava). Nie je rozhodujúce, či ku škode došlo pri poskytovaní prepravy pre iné osoby alebo či išlo o dopravu v rámci iných úloh dopravnej organizácie (napr. doprava pohonných hmôt pre vlastné dopravné prostriedky). ☛ Škoda v rámci areálu firmy.

b) **Iný prevádzateľ:** *Judikatura:* ☛ Osoba, ktorá má právnú a súčasne faktickú možnosť disponovať s dopravným prostriedkom a užívať ho organizovane, t. j. jeho užívanie je inštitucionálne podporené (najmä vlastníkom, ale aj taký, ktorý ešte nezaplatil kúpnu cenu a nie je evidovaný na DI ako držiteľ vozidla).

Podľa § 2 písm. j) zákona PZP: „Prevádzkovateľom motorového vozidla fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá má právnú alebo faktickú možnosť disponovať s motorovým vozidlom,

2. Vodič MV

9

1. Prevádzateľ dopravného prostriedku

Prevádzateľom DP je najmä:

- ⇒ vlastník dopravného prostriedku (ale aj taký, ktorý ešte nezaplatil kúpnu cenu a nie je evidovaný v príslušnom registri ako držiteľ dopravného prostriedku),
- ⇒ oprávnený držiteľ (§ 130 OZ) a
- ⇒ nájomca.

Za prevádzateľa vozidla sa považuje aj osoba, ktorá zneužije dopravný prostriedok spôsobom uvedeným v § 430 ods. 1 OZ, ako aj opravca počas doby, po ktorú mu zveril dopravný prostriedok jeho prevádzateľ (§ 430 ods. 2 OZ). V takýchto prípadoch sa prenáša zodpovednosť podľa § 427 OZ na inú osobu, ale len po dobu, po ktorú nemohol prevádzateľ fakticky disponovať s dopravným prostriedkom.

Príklad: vlastník motorového vozidla, oprávnený držiteľ vozidla (§ 130 OZ) alebo nájomca, najmä v prípade lízingu s právom kúpy dopravného prostriedku.

Pojem „prevádzateľ“ nemožno zamieňať s pojmom „držiteľ“ motorového vozidla, ktorý má iba evidenčný charakter.

Držiteľa vymedzuje príslušný administratívny predpis ako „fyzická osoba, fyzická osoba oprávnená na podnikanie alebo právnická osoba, ktorá je takto zapísaná v dokladoch vozidla; v ostatných prípadoch je držiteľom vozidla osoba, ktorá je vlastníkom vozidla alebo jeho užívateľom.“

☛ Za tzv. iného prevádzateľa v zmysle § 427 ods. 2 OZ je potrebné považovať toho, kto má trvalú možnosť právnej a faktickej dispozície s týmto prostriedkom; spravidla ide zároveň o jeho vlastníka. To platí bez ohľadu na to, že napr. zákon o civilnom letectve používa pre takúto osobu iný termín. Prevádzateľ sa potom nezabávi zodpovednosťou ani v prípade, že zverí alebo zapožičia dopravný prostriedok inému (porovnaj R 70/1969) (Ro NS ČR z 28. 2. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2053/2005).

10

Prevádzateľ vo svetle judikatúry

☒ Právnická alebo fyzická osoba, ktorá **požičia fyzickej osobe motorové vozidlo**, zostáva prevádzateľom tohto motorového vozidla v zásade zodpovedným za škodu vyvolanú osobitnou povahou jeho prevádzky (☛ R 70/1969).

☒ **Pracovník, ktorý poskytol organizácii svoje motorové vozidlo** pre plnenie pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním, **zostáva prevádzateľom** a po celú dobu používania tohto motorového vozidla organizáciou zodpovedá za škodu vyvolanú osobitnou povahou jeho prevádzky podľa ustanovení § 427 až 431 OZ (☛ R 8/1978).

☒ **Leasingová spoločnosť** (poskytovateľ leasingu) **je prevádzateľom** objektívne zodpovedným za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku, ak **v dobe nehody bola jeho vlastníkom a dispozícia príjemcu leasingu (nájomcu) bola obmedzená** napr. tým, že podľa leasingovej zmluvy nebol oprávnený vykonávať technické úpravy s výnimkou nevyhnutných opráv a nebol ani povinný (okrem pripoistenia pri ceste do zahraničia) vozidlo poistiť (☛ Ro NS ČR z 27. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2563/2005).

11

Kritériá pre vymedzenie prevádzateľa

Za prevádzateľa motorového vozidla sa okrem vlastníka považuje osoba, ktorej doterajší prevádzateľ prenechal vozidlo za tým účelom, aby

- ☛ **táto osoba vozidlo dlhodobo používala,**
- ☛ **sa táto osoba o vozidlo starala a**
- ☛ **táto osoba hradila všetky náklady súvisiace s prevádzkou vozidla.**

Prevádzateľom sa stane osoba, ktorá na základe platnej kúpnej zmluvy **nadobudla vlastnícke právo k motorovému vozidlu, bez ohľadu na zápis v EV**. To sa, pravda, netýka firemného vozidla, ktoré prevádzateľ (právnická alebo fyzická osoba) prenechá svojmu zamestnancovi na používanie, a to nielen na služobné, ale aj súkromné účely, pričom náklady súvisiace s prevádzkou znáša jeho prevádzateľ, t. j. firma. V takom prípade zostáva zodpovedným subjektom zamestnávateľ. Judikatúra však aj v tomto smere pripúšťa výnimky.

☒ Ak vodič prevádzal počas pracovnej cesty v služobnom vozidle bez vedomia svojho zamestnávateľa cudziu osobu, zodpovedá tento za škodu na zdraví spôsobenú tejto osobe pri dopravnej nehode, ktorú zaviniel v zmysle § 420 OZ vodič, nie jeho zamestnávateľ (Rc 51/2008).

☒ Ak naopak, zamestnanec poskytne svojmu zamestnávateľovi (firme) svoje motorové vozidlo na plnenie pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním, zostáva tento zamestnanec jeho prevádzateľom a zamestnávateľ zodpovedá za škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto prevádzky podľa ustanovení § 427 až 431 OZ počas celej doby používania tohto motorového vozidla (porovnaj R 8/1978).

12

Kto je prevádzateľom v sporných prípadoch

* Prevádzateľom nie je **združenie bez právnej subjektivity** (pozri § 829 a nasl. OZ), ktorému účastník združenia poskytol svoje motorové vozidlo. Prevádzateľom vozidla zostáva buď vlastník motorového vozidla alebo iný účastník združenia, ktorý bol poverený jeho správou (pozri § 832 ods. 2 OZ).

* Prevádzateľom motorového vozidla sa môže stať aj **štát** za predpokladu, že s vozidlom vo vlastníctve iného disponuje príslušná zložka štátneho orgánu na základe zákonného oprávnenia (napr. ak dôjde k použitiu motorového vozidla **na pokyn orgánu polície**).

* Prevádzateľom sa stane aj fyzická osoba, ktorá vozidlo kúpila, aj keď ho vlastník **predal s výhradou vlastníctva** (§ 601 OZ), bez ohľadu na to, či dôjde k prepísaniu vozidla v príslušnej evidencii.

* Pri vozidle, ktoré predstavuje **predmet BSM** sú ich prevádzateľmi spravidla **obaja manželia**, a to aj v prípade, že vozidlo užíva len jeden z manželov napr. z toho dôvodu, že len on má vodičské oprávnenie.

13

2. Vodič ako ďalší subjekt zodpovednosti

Poškodený môže nárok na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla uplatniť voči

a) **prevádzateľovi a/alebo**

b) **vodičovi** (☛ R 29/1979), ak vodič je subjekt odlišný od prevádzateľa a súčasne ak nejde o zamestnanca prevádzateľa .

Zodpovednosť prevádzateľa dopravného prostriedku za škodu spôsobenú jeho prevádzkou podľa § 427 a nasl. OZ nevyklučuje súbežnú (solidárnu) zodpovednosť vodiča tohto dopravného prostriedku podľa ustanovenia § 420 ods. 1 OZ, ktorý škodu spôsobil pri tej istej škodovej udalosti zavineným porušením právnej povinnosti, ak nejde o prípad uvedený v ustanovení § 420 ods. 2 OZ.

Predpoklady zodpovednosti vodiča:

- protiprávny úkon – porušenie pravidiel cestnej premávky (pozri judikatúru)
- spôsobenie škody inej osobe ako je vodič,
- príčinná súvislosť medzi a) a b),
- predpokladané zavinenie – možnosť exkulpácie podľa § 420 ods. 3 OZ.

14

Kedy zodpovedá vodič MV za škodu

Vodič nezodpovedá, ak za škodu zodpovedá jeho princípál (§ 420 ods. 2 OZ)
Zodpovednosť za cudzie konanie spája ustanovenie § 420 ods. 2 OZ so splnením týchto predpokladov:

1. škoda bola protiprávne spôsobená tými, ktorých právnická či fyzická osoba pri svojej činnosti použila, **a ďalej (kumulatívne),**
2. ku škode došlo pri činnosti (plnení úloh) právnickej alebo fyzickej osoby.

Použitie vodiča na plnenie úloh prevádzateľa (zamestnávateľa) sa preukazuje pomerom závislosti medzi nimi (napr. pracovná zmluva, výpis z OR, potvrdenie poisťovní o platí poisťného a pod.). **Vzťahom závislosti nie je obchodnoprávny vzťah (práca na základe živnosti) ani „vyožičanie“ vodiča od iného podnikateľa.**

Čierna jazda: Činnosťou, ktorou bola spôsobená škoda, sledoval škodca (zamestnanec) uspokojovanie svojich osobných záujmov alebo potrieb alebo záujmy tretích osôb (nie záujmy svojho zamestnávateľa). V takom prípade ide o vybočenie z plnenia úloh, ktoré má vykonávať zamestnanec pre svojho zamestnávateľa (porovnaj § 20 ods. 2 OZ). V takom prípade sa ustanovenie § 420 ods. 2 OZ neuplatní a nastupuje priama zodpovednosť osoby, ktorá bola použitá právnickou alebo fyzickou osobou.

15

Zodpovednosť vodiča vo svetle judikatúry

☞ Zodpovednosť prevádzateľa dopravného prostriedku za škodu spôsobenú jeho prevádzkou podľa § 427 a nasl. OZ **nevyklučuje súbežnú (solidárnu) zodpovednosť vodiča** tohto dopravného prostriedku podľa ustanovenia § 420 ods. 1 OZ, ktorý škodu spôsobil pri tej istej škodovej udalosti zavineným porušením právnej povinnosti, ak nejde o prípad uvedený v ustanovení § 420 ods. 2 OZ. Ide o prípady, keď prevádzateľ a osoba, ktorá v čase nehody riadila motorové vozidlo sú **2 rozdielne subjekty (R 3/1984, R 29/1979).**

☞ Ak **maloletý** spôsobil škodu ako vodič motorového vozidla (ktorého nie je prevádzateľom a ktoré neodcudzil) a nemá vodičské oprávnenie, zodpovedá za škodu podľa ustanovenia § 422 OZ, buď **sám alebo solidárne s osobou, ktorá je povinná vykonávať nad ním dohľad**, okrem prípadu, keď táto osoba zodpovedá za škodu sama. Ak sú ale v takom prípade **rodičia maloletého prevádzateľmi** motorového vozidla, zodpovedajú podľa ustanovenia § 427 ods. 2 OZ, prípadne aj **solidárne s maloletým (R 3/1984, s. 20 ods. 2).**

☞ Aj keď za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla zodpovedá prevádzateľ tohto dopravného prostriedku (§ 427 OZ), nie je tým vylúčená zároveň zodpovednosť napr. vodiča motorového vozidla za škodu, ktorú spôsobil pri tej istej škodovej udalosti poškodenému porušením právnej povinnosti (§ 420 OZ), ak nešlo o prípad, keď tieto osoby samy za škodu nezodpovedajú (pozri R 29/1979). Ustanovenie § 427 a nasl. OZ o osobitnej zodpovednosti nie je vo vzťahu k všeobecnej zodpovednosti podľa § 420 OZ špeciálnym ustanovením, ale obe skutkové podstaty stoja vedľa seba. Poškodený sa tak môže domáhať škody voči prevádzateľovi dopravného prostriedku podľa § 427 OZ na základe objektívneho princípu a proti vodičovi dopravného prostriedku podľa § 420 OZ na základe zodpovednosti založenej na predpokladanom zavinení (Ro NS ČR zo 17. 1. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2837/2006).

16

Uplatnenie práva na náhradu škody voči vodičovi

Poškodený môže nárok na náhradu škody uplatniť **súčasne proti prevádzateľovi i vodičovi dopravného prostriedku**. Ide o prípad pasívnej solidarity, konkrétne o spoločnú a nerozdielnú zodpovednosť za tú istú škodu podľa 438 OZ.

Občiansky zákonník výslovne neustanovuje zodpovednosť vodiča za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku, ako tomu bolo v minulosti (§ 45 ods. 1 prvá veta zákona č. 85/1935 Zb. výslovne ustanovil, že „... za škodu sú zodpovední prevádzateľ a vodič motorového vozidla“). **Spoločnú a nerozlučnú zodpovednosť prevádzateľa a vodiča vyvodila súdna prax** za platnosti zákona č. 40/1964 Zb. (porovnaj R 3/1984, s. 19 ods. 1 a 2).

☞ Aj keď pri požičaní vozidla zostáva naďalej zodpovedný za škodu spôsobenú prevádzkou vozidla prevádzateľ (§ 427 OZ), nie je vylúčené, aby poškodený úspešne uplatnil nárok na náhradu škody priamo voči **vodičovi (§ 420), ktorý si auto požičal** a spôsobil škodu v dôsledku porušenia konkrétnej právnej povinnosti (R 3/1984, s. 25 ods. 4).

Príklad: Postih SKP v prípade nepoisteného vozidla podľa § 24 ods. 1 písm. b) zákona PZP („prevádzkou motorového vozidla, za ktorú zodpovedá osoba bez poistenia zodpovednosti“) voči prevádzateľovi a vodičovi. Nesprávny výklad súdov, že postih môže smerovať len voči prevádzateľovi. Postih smeruje voči tomu, za koho SKP nahradila škodu (☛ **rozsudok NS ČR 32 Cdo 2837/2007**).

Pokiaľ by škodu nahradil prevádzateľ vozidla sám, prevádzateľ má proti vodičovi právo na postih podľa ustanovení §§ 440 a 420 OZ.

Ak je však **vodič zamestnancom prevádzateľa**, potom zodpovedá iba za podmienok pracovnoprávnej zodpovednosti (pozri § 420 ods. 2 OZ a § 172 a nasl. ZP).

Predpoklady vzniku zodpovednosti podľa § 427 OZ

1. **Udalosť vyvolaná osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku**
2. **Vznik škody**
3. **Príčinná súvislosť medzi 1) a 2).**

Podmienkou zodpovednosti prevádzateľa nie je protiprávne konanie (porušenie pravidiel cestnej premávky, ale škoda **vyvolaná osobitnou povahou prevádzky**).

Pojem „**osobitná povaha prevádzky**“ (§ 427 ods. 1) OZ nevymedzuje.

Pri **výklade tohto pojmu** je potrebné vychádzať z toho, že v osobitnej povahe prevádzky sa prejavujú typické vlastnosti prevádzky, ktoré spočívajú v jej určitej nebezpečnosti a ktoré sú spôsobilé vyvolať škodu.

Zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku sa vzťahuje na škody v rozsahu uvedenom v § 429 OZ.

Východiskový pojem: prevádzka dopravného prostriedku

Staršia judikatúra: Pri výklade pojmu „osobitná povaha prevádzky“ je potrebné vychádzať z toho, že v osobitnej povahe prevádzky sa **prejavujú typické vlastnosti prevádzky**, ktoré spočívajú v jej určitej nebezpečnosti a ktoré sú spôsobilé vyvolať škodu. Prevádzkou sa rozumie **nielen pohyb motorového vozidla**, ale aj jeho príprava na jazdu, udržiavanie vozidla v stave spôsobilom na jazdu a **úkony potrebné po skončení jazdy** (napr. otvorenie dverí). Už samotné uvedenie motora do chodu patrí k prevádzke bez ohľadu na to, kde sa tak stalo (na vozovke, v garáži, na verejne prístupnom priestranstve) a či sa tým vozidlo uviedlo do pohybu, alebo nie. **Ak dopravný prostriedok preruší jazdu, aby z neho cestujúci vystúpili alebo nastúpili, nie je tým prerušená jeho prevádzka** (pozri Vážný č. 264, Ro NS ČSR z 9. 2. 1934, sp. zn. R I 1343/33).

 Motorové vozidlo je v prevádzke nielen vtedy, keď sa pohybuje, ale aj vtedy, keď síce stojí, ale v chode je jeho motor. Prevádzkou motorového vozidla je aj príprava na jazdu a bezprostredné úkony po ukončení jazdy, ako aj úkony potrebné na udržiavanie vozidla. Už samotné uvedenie motora do chodu patrí k prevádzke motorového vozidla bez ohľadu na to, či sa vozidlo uvedie do pohybu alebo nie, či sa tak stalo na ceste, prípadne na inom verejnosti prístupnom priestranstve, alebo ešte v garáži alebo či motor uviedol do chodu sám prevádzateľ alebo jeho pracovník (*R 9/1972*).

19

Prevádzka vo svetle súdnej praxe DP/1

Škoda je spôsobená prevádzkou dopravného prostriedku, ak bola spôsobená:

- pri natáčaní motora automobilu z dôvodu prípravy na odjazd (Vážný 13998, Ro NS ČSR z 1. 11. 1934, sp. zn. Rv I 1767/34),
- odtlačaní motorového vozidla z jedného miesta na druhé, alebo v dôsledku jeho tlačenia, aby naskočila činnosť motora,
- jazdou motorového vozidla v uzavretom areáli, ako sú podzemné garáže alebo parkoviská,
- motorovým vozidlom, ktoré bolo v dôsledku nárazu odrazené do iného motorového vozidla,
- samovoľným pohybom dopravného prostriedku vlastnou váhou, pretože na svahovitej ceste nebol dostatočne zabezpečený (Vážný 13944, Ro NS ČSR z 15. 11. 1934, sp. zn. Rv II 814/34),
- pádom cyklistu, ktorý sa vyhýbal motorovému vozidlu, pretože si myslel, že cesta je príliš úzka (BGH NJW 88, 2002),
- prudkým brzdením motorového vozidla, pretože pred ním idúce motorové vozidlo neočakávane zastalo,
- výbuchom benzínovej nádrže alebo prasknutím pneumatiky, a to aj v prípade krátkodobého prerušenia jazdy,
- dôsledku ťahania motorového vozidla vlečným lanom,
- súčasťou alebo príslušenstvom motorového vozidla, ktoré bolo počas jazdy uvoľnené a spôsobilo škodu inému (BGE 81 II 557f.).

20

Prevádzka vo svetle súdnej praxe DP/2

Škoda je spôsobená prevádzkou dopravného prostriedku, ak bola spôsobená:

- prepravovaným tovarom, ktorý počas jazdy vypadol z nákladného priestoru dopravného prostriedku,
- pracovnou činnosťou na motorovom vozidle pripojeného stroja, avšak iba počas jeho jazdy,
- úrazom v dôsledku pádu z motorového vozidla počas jeho jazdy (BGE 85 II, 32/33),
- v dôsledku horenia svetlometov, aj keď motorové vozidlo bolo v pokoji a motor bol vypnutý (BGE 63 II 269/70),
- v dôsledku požiaru počas jazdy motorového vozidla alebo krátkodobého prerušenia jeho jazdy, ak ide o motorové vozidlo poháňané zemným plynom,
- explóziou motorového vozidla počas jeho jazdy alebo bezprostredne pred začiatkom alebo ukončením jazdy (to sa týka aj vystreknutia horúcej vody z chladiča),
- pri vystupovaní z motorového vozidla alebo nastupovaní do neho, ak ide o verejný dopravných prostriedok,
- na inom motorovom vozidle pri otváraní a zatváraní dverí na parkovisku,
- úrazom cestujúceho, ak sa ten pri vystupovaní chytil vonkajšieho madla a pritom bola jeho ruka poranená prirazenými dvermi (Vážný 13264, Ro NS ČSR z 9. 2. 1934, sp. zn. R I 1343/33).

21

Výklad pojmu „osobitná povaha prevádzky“ v praxi

* Za udalosti vyvolané osobitnou povahou prevádzky dopravných prostriedkov sa podľa súdnej praxe považujú také **skutočnosti, ktoré sú objektívne spôsobilé vyvolať škodu a ktoré súvisia s prevádzkou dopravných prostriedkov**, a

nepovažujú prípady, keď škoda síce bola spôsobená porušením právnej povinnosti v súvislosti s prevádzkou dopravného prostriedku, ale už **nie povahou tejto prevádzky**, ani prípady, keď škoda vznikla síce v súvislosti s jeho prevádzkou, ale **nebola vyvolaná osobitnou povahou tejto prevádzky** (porovnaj *R 20/1975*).

* Prevádzkou je **otvorenie dverí na motorovom vozidle** a poškodenie iného vozidla.

* Skutočnosť, že **ku škode došlo v dopravnom prostriedku v priebehu trvania prepravy**, sama osebe ešte neznamená, že ide o škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto prepravy (napr. zranenie prepravovanej osoby v dôsledku pádu, ktoré bolo vyvolané nevoľnosťou dotknutej osoby počas prepravy).

* Prevádzkou motorového vozidla **nie je**, keď je **vozidlo naložené na inom vozidle** (odťahová služba), ak je odťahované do opravy, bez ohľadu na to, či je alebo nie je na lane pevne pripútané.

22

Výklad pojmu „osobitná povaha prevádzky“ v judikatúre

☒ Prevádzateľ dopravného prostriedku nepochybne vždy zodpovedá za škodu, ak bola spôsobená v dôsledku zlyhania alebo nedostatku činnosti organizmu osôb použitých v prevádzke. Rovnako zodpovedá za škodu, ktorá má svoj pôvod v technickom stave použitého dopravného prostriedku (R 3/1984, s. 29 ods. 2).

☒ Skutočnosť, že ku škode došlo v dopravnom prostriedku počas trvania prepravy, ešte sama o sebe neznamená, že ide o škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto dopravy (Z IV, s. 618 a B 5/1983).

☒ Ak schodíky autobusu sú zamazané od blata, v takom prípade ide o bežný jav, nie o okolnosť vlastnú len prevádzke autobusov, a škodu vzniknutú pošmyknutím sa na blate schodíkov, spadnutím nemožno hodnotiť ako škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto prevádzky (Ro KS v Banskej Bystrici, sp. zn. 10 Co 525/1961).

☒ Ak dôjde k stretu zvieratá s dopravným prostriedkom pri jeho prevádzke, riadi sa zodpovednosť za škodu vzniknutú usmrtením zvieratá a zodpovednosť za poškodenie vozidla odlišnými právnymi režimami, aj keď obe ujmy majú základ v spoločnej škodovej udalosti. Zatiaľ čo za poškodenie motorového vozidla zodpovedá chovateľ zvieratá podľa zásad obsiahnutých v ustanovení § 415 a § 420 OZ, za usmrtenie zvieratá zodpovedá prevádzateľ dopravného prostriedku podľa zásad uvedených v § 427 ods. 1 a 2 OZ (pozri Uz KS v Hradci Kráľovom z 15. 9. 1998, sp. zn. 23 Co 465/1997).

23

Pojem „prevádzka dopravného prostriedku“ v judikatúre

☒ Škoda utrpená pádom na zasneženom nástupišti železničnej stanice nie je sama osebe škodou, ktorá by bola vyvolaná zvláštnou povahou vlastnej železničnej prevádzky. Zodpovednosť za takýto úraz nemožno pričítať ČSD, ak nástupište bolo riadne posypané, aj keď sa stalo klzkým náhlou fujavicou v dobe úrazu (R 60/1957).

☒ Škodu vzniknutú cestujúcemu pošmyknutím na schodoch železničného vagóna možno posúdiť ako škodu vyvolanú osobitnou povahou prevádzky železnice (R 30/1979).

☒ Iskrenie lokomotívy je takou okolnosťou, ktorá má pôvod v prevádzke dráhy; ak bola jednou z príčin vzniku škody, neprichádza už úplné zbavenie sa zodpovednosti do úvahy (R 80/1970).

☒ Zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou pohyblivých schodov (eskalátorov) v stanicích metra treba posúdiť ako škodu vyvolanú povahou prevádzky dopravného prostriedku v zmysle ustanovení § 427 a nasl. OZ (R 46/1979).

☒ Za škodu na zdraví, spôsobenú úrazom pri vystupovaní z lyžiarskej lanovky, zodpovedá prevádzateľ lanovky podľa § 427 OZ (NS ČR sp. zn. 25 Cdo 282/2001).

☒ Škoda na zdraví vzniknutá v priebehu vyhlídkového letu haváriou ultraľahkého lietadla pri pristávaní je škodou vyvolanou osobitnou povahou prevádzky v zmysle ustanovenia § 427 ods. 2 OZ (Rc 15/2008).

24

Liberácia: zbavenie sa prevádzateľa zodpovednosti

§ 428 OZ

Svojej zodpovednosti sa nemôže prevádzateľ zbaviť, ak bola **škoda spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke**. Inak sa zodpovednosti zbaví, len ak preukáže, že sa **škode nemohlo zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno požadovať**.

Literatúra: Fekete, I.: Niekoľko poznámok k liberácii prevádzateľa podľa Občianskeho zákonníka, Socialistické súdnictvo 10/1982

Podľa **R 80/1970**: Ustanovenie § 427 OZ treba odlišovať od ustanovenia § 428 OZ, pretože v ustanovení § 427 ods. 1 OZ sa hovorí o **škode vyvolanej osobitou povahou prevádzky**, zatiaľ čo v ustanovení § 428 OZ sa spomína **škoda spôsobená okolnosťami majúcimi pôvod v prevádzke**; tento pojem je celkom iný a má na zreteli okolnosti, ktoré sú v príčinnej súvislosti so škodou.

Z ustanovenia § 428 OZ možno vyvodit' dva, resp. tri liberáčn^e dôvody:

1. škoda bola spôsobená **okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v prevádzke** (výklad prvej vety § 428 OZ *a contrario*) – tzv. vonkajšie okolnosti prevádzky,
2. škoda spôsobená tzv. **neodvrátiteľnou udalosťou** – zásah zvonku (prírodné sily, zásah osoby alebo zvieratá) – **vis maior**.
3. liberáčny dôvod vyplýva z § 441 OZ (**zavinenie poškodeného**).

25

1. Pôvod škody v prevádzke (liberácia nie je možná)

Zodpovednosť prevádzateľa: „škodu spôsobili okolnosti, ktoré majú pôvod v prevádzke“. **Prevádzateľ nezodpovedá, ak škoda spočíva v okolnostiach, ktoré nemajú pôvod v prevádzke**

Okolnosti, ktoré majú pôvod v prevádzke zákon nedefinuje. **Pôsobenie prevádzky na okolie či dovnútra** spôsobom, ktorý je prejavom typických vlastností prevádzky, ktorého súčasťou je určitá nebezpečnosť vzhľadom na rýchlosť, silu a pod., náročnosť na ovládanie a technická zložitosť, čo všetko môže potenciálne vyvolať nepriaznivý škodlivý následok.

R 3/1984, s. 97: „Za okolnosť majúcu svoj pôvod v prevádzke treba považovať okolnosti, ktoré súvisia s organizáciou, riadením a uskutočňovaním prevádzky a sú v príčinnej súvislosti so škodou (pozri R 80/1970).

Prevádzateľ nepochybne vždy zodpovedá za škodu, ak bola spôsobená v dôsledku zlyhania alebo nedostatku činnosti organizmu osôb použitých v prevádzke. Rovnako zodpovedá za škodu, ktorá má svoj pôvod v technickom stave použitého dopravného prostriedku.“

Medzi **vnútorné okolnosti prevádzky** patria i úkony, ktoré súvisia s organizáciou dopravy (napr. udržiavanie dopravného prostriedku, výhybiek, nástupíšť a pod. v prevádzkyschopnom stave), technickými parametrami dopravného prostriedku a ľuďmi, ktorí sa podieľajú na prevádzke dopravného prostriedku.

26

2. Pôvod škody v prevádzke (liberácia nie je možná)

Medzi okolnosti, ktoré majú svoj pôvod v prevádzke, patria **nedostatky alebo vady materiálu**, aj keď sú skryté (napr. zlyhanie bŕzd, prasknutie pneumatiky, prasknutie čelného skla, nevysunutie podvozku lietadla) (**R 9/1972**).

Prevádzateľ zodpovedá nielen za škodu spôsobenú udalosťou, ktorá má svoj pôvod **vo vadnom stave dopravného prostriedku** (napr. vady jednotlivých súčastí, opotrebovanie súčastok, náhle zlyhanie motora atď.), ale aj za škodu vyvolanú **nepredvídateľným zlyhaním osôb použitých pri prevádzke** dopravného prostriedku (napr. nevoľnosť alebo infarkt vodiča, ktorý obsluhuje dopravný prostriedok). V týchto prípadoch sa prevádzateľ nemôže dovolávať zlyhania materiálu alebo nedostatku činnosti či zlyhania osôb použitých v prevádzke, ani vadného stavu používaného zariadenia.

Za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa posudzuje prípad, keď došlo k **samovoľnému uvoľneniu bŕzd** odstaveného vozidla a takto bola spôsobená škoda na inom vozidle. Za takto spôsobenú škodu sa považuje tiež prípad, ak v dôsledku štartu motora na motorovom vozidle bol uvedený do prevádzky nástražný výbušný systém, čím došlo k poškodeniu iných vozidiel.

27

Pôvod škody mimo prevádzky – (liberácia je možná)

Okolnosti, ktoré nemajú pôvod v prevádzke = vonkajšie okolnosti.

Vonkajšími okolnosťami prevádzky sú také, ktoré nesúvisia s činnosťou, ktorú možno označiť za prevádzku dopravného prostriedku. **Škoda tu bola síce spôsobená osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku, avšak bola spôsobená okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v prevádzke dopravného prostriedku** (tzv. vonkajšie okolnosti).

Podľa ustanovenia § 428 OZ prevádzateľ sa zbaví zodpovednosti len v prípade, ak bola škoda spôsobená **okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v prevádzke**. Môže to byť prírodná katastrofa alebo iná vonkajšia okolnosť, ktorá nemá pôvod v prevádzke (**R 3/1984, s. 28 ods. 1 a s. 29 ods. 1 až 4**).

28

Zhrnutie okolnosti, ktoré nemajú pôvod v prevádzke

O škodu spôsobenú okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v prevádzke, ide podľa názoru judikatúry najmä vtedy, ak bola škoda spôsobená:

- pri vykladaní tovaru zo stojaceho (zaparkovaného) dopravného prostriedku,
- pri doplňovaní motorového vozidla palivami v odstavenom dopravnom prostriedku alebo v dôsledku zásahu elektrickým prúdom, ak ide o elektromobil,
- pri umývaní motorového vozidla alebo kontrole jeho technického stavu,
- vodičovi alebo spolujazdcovi pri vystupovaní a nastupovaní do motorového vozidla,
- v dôsledku privretia prstov pri „zabuchnutí“ dverí,
- pri kontrole motora v dôsledku krátkodobého zlyhania motora,
- odstaveným motorovým vozidlom na krajnici,
- jazdou motocykla poháňaným pedálmi, keď nepracuje jeho motor,
- predmetom, ktorý spadol na odstavené motorové vozidlo,
- výbuchom bomby pod odstaveným motorovým vozidlom alebo jeho samovznietením pri odstavenom motore,
- pracovnou činnosťou stroja umiestneného na zaparkovanom dopravnom prostriedku (napr. činnosť autožeriavu alebo vykládanie a nakladanie tovaru hydraulickou rukou alebo vyklápacou plošinou),
- cestujúcemu po vystúpení z motorového vozidla alebo
- motorovým vozidlom, ktoré bolo prepravované na plošine iného vozidla.

29

Škoda spôsobená neodvratiteľnou udalosťou

Prevádzateľ MV sa zbaví zodpovednosti môže podľa § 428 OZ, ak preukáže preukázať, že škodovej udalosti nemohol zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno od neho požadovať. Ide o zásadu do prevádzky z vonka.

Vynaloženie všetkého úsilia treba **vykladať objektívne**, bez vzťahu k určitému prevádzateľovi, a rozumie sa ním všetka možná starostlivosť, ktorú možno požadovať od ktoréhokoľvek prevádzateľa (**R 3/1984, s. 29 ods. 5 a 6**).

Neodvratiteľnú škodu môže spôsobiť:

- a) **objektívna skutočnosť**, ako je napr. prírodná udalosť (*casus maior*), správanie zvierat a pod.,
- b) **subjektívna skutočnosť**, ktorou je správanie tretej osoby (napr. náhle a neočakávané vkročenie chodca do vozovky).

Naproti tomu bolo tiež judikované, že **ak škoda bola spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke, prevádzateľ sa nemôže zbaviť zodpovednosti ani poukazom na neodvratiteľný úkon inej osoby** (**R 16/1969**) (napr. v prípade, keď vodič snažiac sa vyhnúť chodcovi, ktorý náhle vbehol na cestu, spôsobí škodu za zdraví inému chodcovi na chodníku).

30

Príklady z judikatúry k odvrátiteľnosti škody

☞ **Vynaložením všetkého úsilia** v zmysle ustanovenia § 428 treba rozumieť **všetku objektívne možnú starostlivosť, ktorú mohla organizácia vykonávajúca dopravu vyvinúť**; pri zisťovaní „vynaloženia všetkého úsilia“ na zabránenie škody nejde o zisťovanie protiprávneho úkonu zo strany organizácie vykonávajúcej dopravu.

Samotné upozornenie cestujúceho na protiprávnosť počínania spočívajúceho v otváraní dverí autobusu za jazdy je úsilím smerujúcim k zabráneniu škody (a má nepochybne význam aj z hľadiska posúdenia zavinenia poškodeného), avšak nemožno ho považovať za vynaloženie všetkého úsilia na zabránenie škody, ak mal pracovník organizácie vykonávajúcej dopravu súčasne objektívnu možnosť vyvinúť na tento cieľ ešte účinnejšie úsilie ako slovné upozornenie cestujúceho (**R 24/1970**).

☞ **Škoda, ktorú nemožno odvrátiť** môže mať svoj pôvod buď v **prírodnej udalosti** (blesk, povodeň, zemetrasenie a pod.), alebo v **ľudskom správaní**, či v **správaní zvieratá**. Pri interpretácii neodvrátiteľnosti škody treba však zdôrazniť, že nesmie ísť o škodu neodvrátiteľnú subjektívne. Škoda musí byť, ako to vyplýva z ustanovenia § 428, vždy **neodvrátiteľná objektívne**. Škodu teda nemohol za daných pomerov odvrátiť nielen určitý prevádzateľ, ale ani žiadny iný na jeho mieste. Treba vždy používať objektívne meradlo (**R 3/1984, s. 29 ods. 5 a 6 a s. 30 ods. 1**).

☞ **Použitie výstražného zvukového znamenia** je úsilím, smerujúcim na zabránenie hroziaceho nebezpečenstva stretu vozidla s chodcom. Pokiaľ ho bolo možné v danej situácii objektívne vyžadovať, z hľadiska ustanovenia § 428 OZ druhá veta OZ je rozhodujúce, či skutočne mohlo škodu zabrániť.

Pokiaľ v danej situácii prichádzalo do úvahy, že vodič mohol v tom istom okamžiku buď iba použiť výstražné zvukové znamenie alebo iba brzdiť, potom by bolo potrebné zvážiť, ktorý z oboch spôsobov bol účinnejší na zabránenie stretu. Pokiaľ vodič zvolil práve taký spôsob, potom urobil to, čo objektívne mohol urobiť pre zabránenie škody (*Ro NS ČR, sp. zn. I Cz 13/1992*).

31

1. Škoda na čelnom skle

V súvislosti s objektívnou predvídateľnosťou a možnosťou zabrániť vzniku škody je v praxi predmetom sporu škoda spôsobená **kameňom vymršteným spod kolesa idúceho motorového vozidla**. Niet sporu, že ide o škodu spôsobenú okolnosťou, ktorá má pôvod v prevádzke motorového vozidla (najmä v dôsledku rýchlosti vozidla), pokiaľ, pravda, neodvrátiteľnosť škody vyvolala iná príčina.

Príklady: Kameň sa odrazí od motorového vozidla, do ktorého bol kameň hodený treťou osobou. Kameň vystrelí kosačka, pričom takto vystrelený kameň sa odrazí z jedného motorového vozidla do druhého.

Prekvapujúce stanovisko NS SR (**R 135/2014**).

☞ **Aj škoda spôsobená na čelnom skle motorového vozidla kameňom alebo iným predmetom vymršteným kolesom iného motorového vozidla je škodou, ktorá bola spôsobená okolnosťou majúcou pôvod v prevádzke; zodpovednosti za túto škodu sa podľa § 428 veta prvá Občianskeho zákonníka nemožno zbaviť.**

Stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. júna 2014 Cpj 5/2014

Stanovisko NS SR zakladá absolútnu objektívnu zodpovednosť prevádzateľa MV, čo je v rozpore so zmyslom a účelom zákona.

32

2. Škoda na čelnom skle

V prípade zodpovednosti podľa § 427 a nasl. OZ nejde o absolútnu objektívnu zodpovednosť. Preto **nemožno paušálne, a to ani vzhľadom na konkrétny skutkový stav vylúčiť možnosť liberácie**. Ako je právna prax v susedných štátoch. Ako príklad uvedieme Rakúsko.

V Rakúsku zastáva konštantná judikatúra názor, že **ak bola škoda spôsobená odrazeným kameňom na asfaltovej ceste, nemožno v prevažnej väčšine prípadov žiadať náhradu škody, pretože ide o neodvratiteľnú udalosť** (*unwendbare Ereigniss* – porovnaj § 428 OZ). Rakúsky najvyšší súd (OGH) opakovane judikoval, že ak sa kameň odrazí od motorového vozidla, ktoré jazdilo po asfaltovej ceste predpísanou rýchlosťou, nemožno vodičovi pričítať zavinenie ani stanoviť zodpovednosť prevádzateľa. Zodpovednosť prevádzateľa MV je možná, ak:

- motorové vozidlo sa pohybovalo v obojstrannej premávke neprimerane veľkou rýchlosťou,
- motorové vozidlo vybočilo z jazdnej dráhy na miesto, kde sa na nespevnenej ploche nachádzal štrk, kamenie a pod.,
- vodič motorového vozidla neprispôbil jazdu zimným poveternostným podmienkam (OGH v takom prípade vyžaduje prihliadať u vodiča na to, že sa na ceste napriek zimnej údržbe môžu nachádzať kamienky),
- z ložnej plochy nákladného motorového vozidla spadol na vozovku kameň a poškodil čelné sklo za ním idúceho motorového vozidla (podľa rozsudku OGH z 23. 2. 1967, 2 Ob 39/67 prevádzateľ zodpovedá za škodu, ak sa mu nepodarí preukázať, že vynaložil všetku možnú starostlivosť, aby ku škode nedošlo),
- z kolesa nákladného motorového vozidla odletel na asfaltovej ceste kameň, keď vodič pred vojením na miestnu komunikáciu neskontroloval stav pneumatík.

33

Spoluzavinenie poškodeného (441 OZ)

§ 441 OZ: Ak bola škoda spôsobená aj **zavinením poškodeného, znáša škodu pomerne**; ak bola škoda spôsobená výlučne jeho zavinením, znáša ju sám.

Ustanovenie § 441 OZ rieši **rozsah nárokov poškodeného na náhradu škody**.

Možno aplikovať i v prípade zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov (DP).

Účasť škodcu a poškodeného na dopravnej nehode:

Prevádzateľ (§ 427 OZ) ⇔ Poškodený (§ 420 a 441 OZ)

Vodič (§ 420 OZ) ⇔ Poškodený (§ 420 a § 441 OZ)

Poškodený: Osoba mimo DP (**chodec**) alebo osoba v DP (**spolujazdec**).

Pri strete vozidla s chodcom sa **zodpovednosť chodca za poškodenie vozidla** posudzuje podľa § 420 OZ a **spoluzavinenie vodiča** na vzniku tejto škody podľa § 441 OZ. **Zodpovednosť prevádzateľa** vozidla, ktorým bola spôsobená škoda voči chodcovi sa riadi ustanovením § 427 OZ (☛ *Rc 15/2004*).

Medzi prípady spoluzavinenia poškodeného patria najmä situácie, keď poškodená osoba má podiel na vzniku škody v doprave tým, že poruší povinnosť jej uloženu zákonom o premávke na pozemných komunikáciách. Medzi také prípady porušenia povinnosti patrí najmä to, že zranený spolujazdec v motorovom vozidle nebol pripútaný bezpečnostným pásom, vodič a spolujazdec na motocykli nemali predpísanú prilbu, bicyklista jazdil bez predpísanej prilby, neosvetlený a bez predpísaného reflexného označenia, chodec sa pohyboval na ceste bez reflexných prvkov a pod.

34

Stret MV s chodcom a cyklistom

K účasti poškodeného na vzniku škody spôsobenej prevádzkou dopravného prostriedku najčastejšie dochádza v prípade k **stretnutiu chodca, príp. bicyklistu a motorového vozidla na pozemnej komunikácii**. Podiel chodca na vzniknutej škode (ujme) môže spočívať v porušení pravidiel cestnej premávky (napr. prechod cez vozovku mimo označených miest alebo prechod „na červenú“, pohyb na ceste bez reflexného označenia, opitosť chodca a pod.). V prípade cyklistu to môže byť jazda v opitosti alebo na neosvetlenom bicykli, nepoužitie reflexnej vesty alebo cyklistickej prilby, ak je ich použitie predpísané právnym predpisom.

☞ Pri stretnutí vozidla s chodcom sa zodpovednosť chodca za poškodenie vozidla posudzuje podľa § 420 OZ a spoluzavinenie vodiča na vzniku tejto škody podľa § 441 OZ. Zodpovednosť prevádzateľa vozidla, ktorým bola spôsobená škoda voči chodcovi sa riadi ustanovením § 427 OZ (Rc 15/2004).

☞ V posudzovanej veci je daná objektívna zodpovednosť žalovanej ako prevádzateľa dopravného prostriedku v zmysle § 427 ods. 1 OZ. Spoluzavinenie poškodenej na vzniku škody spočíva v tom, že pri jazde **nepoužila ochrannú cyklistickú prilbu**, čím porušila prevenčnú povinnosť podľa § 415 OZ. V rozsahu, v akom sa na vzniku škody podieľala poškodená, nemôže za škodu zodpovedať škodca, lebo v tomto rozsahu chýba príčinná súvislosť medzi vznikom škody a konaním škodcu. To platí aj v prípade objektívnej zodpovednosti prevádzateľa vozidla podľa § 427 OZ. Súd preto **vyvodil na strane poškodenej 80 % zavinenie**, teda poškodená si porušením všeobecnej prevenčnej povinnosti škodu z 80 % spôsobila svojím konaním, preto žalovaná za ňu v tomto rozsahu nezodpovedá (Ro NS ČR z 27. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2974/2011).

35

Zavinenie poškodeného a rozsah náhrady škody

Ustanovenie § 441 OZ rieši spoluúčasť poškodeného na škode.

Podiel účasti poškodeného na vzniku škody znižuje jeho nárok na náhradu škody !

Ak zavinenie poškodeného bolo **výlučnou príčinou škody** vyvolanej osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku, **prevádzateľ sa zbaví celkom zodpovednosti** a škodu v plnom rozsahu znáša poškodený. Ak však je zavinení **protiprávny úkon poškodeného len jednou z príčin škody** vyvolanej osobitnou povahou prevádzky určitého dopravného prostriedku a ak bolo treba hľadať ďalšiu príčinu na strane prevádzateľa, potom **poškodený znáša škodu len pomerne a sčasti za ňu zodpovedá prevádzateľ**.

36

1. Rozdelenie škody medzi škodcu a poškodeného

☞ Ak podnapitý bicyklista ide v noci na svojom bicykli pod vplyvom alkoholu **stredom vozovky a na neosvetlenom bicykli**, porušuje pravidlá cestnej premávky. Ak dôjde k poškodeniu jeho zdravia zrážkou s motorovým vozidlom, **znáša bicyklista svoju škodu v 30%**. Aj nespozorovanie bicyklistu alebo jeho neskoré spozorovanie vodičom motorového vozidla je okolnosťou, ktorá má pôvod v prevádzke motorového vozidla riadeného takýmto vodičom (**Ro KS v Banskej Bystrici, sp. zn. 12 Co 690/1969**).

☞ **Poškodená nesie 1/3 na škode**, ktorá jej vznikne poranením tým, že sa pošmykne na zasnežených schodíkoch autobusu pri nastupovaní, lebo nastupuje len špičkou topánky na schodík autobusu a nie celým chodidlom. Aj námraza je okolnosť, ktorá má pôvod v prevádzke dopravného prostriedku pri autobuse (**Ro KS v Banskej Bystrici, sp. zn. 11 Co 139/1966**).

☞ **Závozník má spoluvinu 25%**, keď si sadne do vozidla s opitým vodičom, ktorému vykonáva funkciu závozníka. Tvrdenie, že vydanie vyhlášky č. 141/1960 Zb., najmä ustanovenie § 20 tejto vyhlášky robí zodpovedným výlučne šoféra za chod celého vozidla, a že z hľadiska tohto predpisu nemožno vôbec ustaľovať spoluvinu ďalších osôb osádky auta, nie je správne. Vyhláška č. 141/1960 Zb. je predpis technickej povahy, ktorý nemá vplyv na prípadnú spoluvinu ďalších osôb a ani členov osádky auta, nijako teda nezbavuje spoluviny spolujazdca (**Ro KS v Banskej Bystrici, sp. zn. 11 Co 19/1963**).

37

2. Rozdelenie škody medzi škodcu a poškodeného

☞ Ak sa peší chodec nepresvedčí o tom, či je cesta voľná, a prechádza cez vozovku, nesie na svojom poškodení motorovým vozidlom, ktoré do neho narazí, **najmenej 10%**. Rovnako 10% nesie zo svojej škody peší chodec, ktorý ide po nesprávnej strane vozovky, čo je tiež jednou z príčin poškodenia jeho zdravia motorovým vozidlom. Chodec tak porušuje ustanovenia § 42 vyhlášky č. 80/1966 Zb., čo je tiež okolnosťou, ktorá má pôvod v prevádzke dopravného prostriedku pri autobuse (**Ro KS v Banskej Bystrici, sp. zn. 12 Co 787/1965**).

☞ Ak vodič spôsobil škodu na zdraví chodca, ktorý v podnapitom stave ležal na priamom, prehľadnom, aj keď neosvetlenom úseku vozovky tým, že ho prešiel svojim osobným motorovým vozidlom, ktoré riadil pod takým silným vplyvom alkoholu, že nebol schopný zabrániť stretu v miestach, kde pri bežnej pozornej a ohľaduplnej jazde bola ležiaca osoba rozpoznateľná a kde bolo možné na jeho výskyt včas reagovať, **nemožno považovať účasť chodca na vzniku škody za porovnateľnú (polovičnú) s podielom vodiča (Ro NS ČR z 18. 12. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1264/2002)**.

☞ Poškodený tým, že vedome podstúpil jazdu vozidlom, ktoré riadila osoba, o ktorej vedel, že jej vodičské schopnosti sú ovplyvnené požitím alkoholu, podstatne prispel k vzniku škodlivého následku. Je teda zrejmé, že **podiel poškodeného práve na tejto ujme je vyšší ako len 20 % a limitne sa môže blížiť až jednej polovici (Ro NS ČR z 30. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2451/2007)**.

38

Iná zodpovedná osoba ako prevádzateľ alebo vodič

§ 430 OZ

(1) Namiesto prevádzateľa zodpovedá ten, kto použije dopravný prostriedok **bez vedomia** alebo **proti vôli** prevádzateľa. Prevádzateľ zodpovedá **spoločne** s ním, ak takéto použitie dopravného prostriedku svojou nebalosťou umožnil.

(2) Ak je dopravný prostriedok v **oprave**, zodpovedá po čas opravy prevádzateľ podniku, v ktorom sa oprava vykonáva, a to rovnako ako prevádzateľ dopravného prostriedku.

Ustanovenie § 430 ods. 1 OZ rieši dve skutkové podstaty:

- a) použitie dopravného prostriedku **bez vedomia** prevádzateľa alebo
- b) použitie dopravného prostriedku **proti vôli** prevádzateľa

39

Výlučná zodpovednosť prevádzateľa a inej osoby

O použitie dopravného prostriedku **bez vedomia prevádzateľa** ide v prípade, keď prevádzateľ nevedel o použití vozidla vôbec alebo nevedel o tom, že dopravný prostriedok sa použije za okolností, ktoré vo svojich dispozičných pokynoch nepredpokladal. Ide najmä o prípady tzv. čiernych jász, keď napr. vodič vozidla (zamestnanec podnikateľa) použije v dobe pracovného voľna vozidlo svojho zamestnávateľa (prevádzateľa) na svoju osobnú potrebu v rozpore s jeho pokynmi, alebo o prípad, keď maloletý použije vozidlo bez vedomia svojich rodičov.

Použitie ustanovenia § 430 ods. 1 prvej vety prichádza do úvahy aj v prípade, keď **jeden z manželov použije dopravný prostriedok spôsobom uvedeným v tomto ustanovení, a to v prípade, keď prevádzateľmi dopravného prostriedku nie sú obaja manželia** (nezáleží na tom, či je dopravný prostriedok súčasťou spoločného majetku, ak dispozičné právo po faktickej a právnej stránke prislúcha iba jednému z manželov). To platí tým viac, keď manželia žijú oddelene, a nie sú ešte rozvedení. Uvedené sa týka aj situácie, keď prevádzateľom dopravného prostriedku je hendikepovaná (napr. nevidiaca) osoba, pričom tento dopravný prostriedok používa s jej súhlasom iná osoba (napr. osobný asistent alebo opatrovateľ).

O použitie dopravného prostriedku **proti vôli prevádzateľa** ide v prípade, keď prevádzateľ použil dopravný prostriedok **výslovne zakázal** (buď všeobecne alebo určitej osobe) **alebo s použitím vozidla nesúhlasil** (napr. v prípade, že dôjde k **odcudzeniu vozidla** z uzamknutej garáže a páchatel použije vozidlo na jazdu; nezáleží na tom, či páchatel chcel vozidlo použiť len dočasne alebo natrvalo).

V niektorých prípadoch môže dôjsť k použitiu dopravného prostriedku **bez vedomia prevádzateľa, ako aj proti jeho vôli**. Z hľadiska zodpovednosti za škodu stačí, ak ide o jeden z oboch uvedených prípadov (pozri R 3/1984).

V uvedených prípadoch **výlučne zodpovedá namiesto prevádzateľa vozidla osoba, ktorá zneužila dopravný prostriedok** podľa zásad všeobecnej zodpovednosti (§ 420 OZ).

40

Spoločná zodpovednosť prevádzateľa a inej osoby

Zásada výlučnej zodpovednosti osoby, ktorá dopravný prostriedok použila bez vedomia alebo proti vôli prevádzateľa je prelomená v prospech **spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti pôvodcu škody a prevádzateľa**, keď prevádzateľ **zneužitie svojho dopravného prostriedku prevádzateľ umožnil svojou nedbanlivosťou**. Ide o solidárnu zodpovednosť podľa § 438 ods. 1 OZ, pokiaľ súd neurčil delenú zodpovednosť podľa § 438 ods. 2 OZ. Ak napr. vlastník, ktorý zveril maloletému synovi motocykel, aby s ním jazdil a fakticky ho prevádzkoval, zodpovedá spoločne a nerozdielne za škodu spôsobenú pri jazde na motocykli treťou osobou, ktorej syn motocykel požičal napriek ústnemu pokynu rodiča, aby motocykel nikomu nepožičiaval.

Aplikácia ustanovenia § 430 ods. 1 prvej vety OZ prichádza v praxi najčastejšie do úvahy v prípade **použitia dopravného prostriedku osobami, s ktorými je prevádzateľ v užšom vzťahu (predovšetkým ide o rodinných príslušníkov prevádzateľa)**. **Historický výklad:**

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 63/1951 Zb. o zodpovednosti za škody spôsobené dopravnými prostriedkami platilo, že ak dopravný prostriedok použije bez vedomia alebo proti vôli prevádzateľa osoba blízka prevádzateľovi, **predpokladá sa, že prevádzateľ použitie dopravného prostriedku svojou nedbanlivosťou umožnil**. To platí podľa nášho názoru aj dnes (porovnaj § 420 ods. 3 OZ). To znamená, že dôkaznú náležitosť má vždy žalovaný prevádzateľ, ktorý musí poskytnúť súdu dôkaz opaku, t. j. použitie dopravného prostriedku svojou nedbanlivosťou blízkej osobe neumožnil, a že teda za škodu bude výlučne zodpovedať táto osoba. Žalobcovi stačí, ak bude na súde tvrdiť opak, t. j. že prevádzateľ použitie dopravného prostriedku svojou nedbanlivosťou svojmu rodinnému príslušníkovi umožnil.

41

Zneužitie dopravného prostriedku v judikatúre

 Vzťahy medzi manželmi, ktorí majú v bezpodielovom spoluvlastníctve motorové vozidlo je potrebné vyriešiť vo vzťahu k poškodenému **podľa ustanovenia § 438 OZ**. Ustanovenie § 430 ods. 1 OZ rieši prípady, kedy tretia osoba použije dopravný prostriedok bez vedomia alebo proti vôli prevádzateľa. To možno vyvodiť zo samotného znenia ustanovenia § 430 OZ, v ktorom je odpoveď na to, kto v určitom prípade zodpovedá namiesto prevádzateľa. Použitie tohto ustanovenia by mohlo prichádzať do úvahy vtedy, ak by druhý manžel nebol prevádzateľom (**Ro NS ČR, sp. zn. 4 Cz 4/1971**).

 Rodič sedemnásťročného chlapca, ktorý nepredpokladal, že syn môže vozidlo použiť na jazdu a ktorý synovi umožnil dispozíciu s vozidlom tak, že mu v dobe svojej neprítomnosti voz a kľúče nechal voľne prístupné, umožnil svojou nedbanlivosťou použitie dopravného prostriedku a zodpovedá spoločne so synom za škodu ním spôsobenú pri riadení osobného motorového vozidla bez vedomia rodiča (**Ro NS ČR z 23. 10. 2003, sp. zn. 25 Cdo 214/2002**).

 V bežných rodinných vzťahoch, kde nie sú dané okolnosti svedčiacie o tom, že by mohlo dôjsť k zneužitiu vozidla rodinným príslušníkom, nie je spravidla potrebné nijako zabezpečiť kľúče od vozidla, aby nedošlo k jeho použitiu bez vedomia alebo proti vôli vlastníka. Ak dvadsaťsedemročný syn družky vlastníka vozidla nikdy pri svojom voľnom prístupe do bytu auto nepoužil a ani všeobecne v jeho konaní nebolo nič, čo by tomu nasvedčovalo, nemal vlastník vozidla dôvod predpokladať, že táto osoba zneužije vozidlo na jazdu pomocou voľne uložených kľúčov (**Uz NS ČR z 30. 3. 2011, sp. zn. 25 Cdo 4729/2008**).

42

Zodpovednosť opravcu (§ 430 ods. 2 OZ)

- Podľa § 430 ods. 2 OZ sa **zodpovednosť** prevádzateľa dopravného prostriedku **presúva na opravárenský podnik**, v ktorom je dopravný prostriedok v oprave.
- Predpokladom tejto zodpovednosti je, že **ku škode došlo v dobe od prevzatia vozidla do opravy až do doby, keď bol dopravný prostriedok vrátený prevádzateľovi** (jeho zástupcovi).
- Nie je rozhodujúce, prečo bol dopravný prostriedok daný do opravy, ako dlho oprava trvala, ani z akého dôvodu ku škode došlo.
- Opravárenský podnik zodpovedá pri splnení stanovených podmienok za škodu objektívne podľa § 427 a nasl. OZ rovnako ako prevádzateľ dopravného prostriedku.
- Na rozdiel od zneužitia dopravného prostriedku (§ 430 ods. 1 OZ) **zodpovednosť opravárenského podniku je vždy výlučná** (nemôže byť solidárna s prevádzateľom).

43

Zodpovednosť opravcu v judikatúre

 K presunu zodpovednosti za škodu, spôsobenú dopravnými prostriedkami, z prevádzateľov uvedených v ustanovení § 427 OZ na iný subjekt dochádza aj vtedy, ak prevádzateľ odovzdá dopravný prostriedok do opravy. Podľa ustanovenia § 430 ods. 2 OZ, ak je dopravný prostriedok v oprave, zodpovedá počas opravy prevádzateľ podniku, v ktorom sa oprava vykonala, a to rovnako ako prevádzateľ dopravného prostriedku.

Do postavenia zodpovednostného subjektu sa nedostáva fyzická osoba, ktorá motorové vozidlo prevádzateľovi opravuje na základe ústnej dohody v rámci občianskej výpomoci. V týchto prípadoch k presunu objektívnej zodpovednosti z prevádzateľa na „opravára“ nedochádza a zodpovednostným subjektom zostáva aj počas opravy sám prevádzateľ podľa ustanovenia § 427 OZ, prípadne povedľa neho aj tento „opravár“ podľa zásad všeobecnej zodpovednosti za škodu v zmysle § 420 OZ, ak spôsobil škodu porušením právnej povinnosti. Nevylučuje sa však jeho zodpovednosť podľa ustanovenia § 430 ods. 1, veta prvá OZ (**R 3/1984, s. 23 ods. 6 a s. 24 ods. 3**).

 V danej veci odovzdal prevádzkovateľ vozidlo svojmu známemu, ktorý mal síce vykonať jeho opravu, ale nie ako podnikateľ v rámci svojej podnikateľskej činnosti. Ak nešlo o prípad podľa § 430 ods. 1 OZ, nemohlo v tejto situácii dôjsť k presunu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa § 430 ods. 2 OZ (*Ro NS ČR z 25. 1. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3874/2008*).

44

Stret viacerých prevádzok

§ 431 OZ

„Ak sa stretnú prevádzky dvoch alebo viacerých prevádzateľov a ak ide o vyporiadanie medzi týmito prevádzateľmi, **zodpovedajú podľa účasti na spôsobení vzniknutej škody**“.

Literatúra: Eliáš, J.: Odpovednosť za škodu podľa § 431 obč.zák., Právnik 11/1972.

Podľa ustanovenia § 431 OZ sa posudzuje zodpovednosť prevádzateľov, ktorých prevádzky sa stretli, ale pokiaľ ide o **len o vyporiadanie výlučne medzi nimi**, t. j. iba vo vzťahu ku škode, ktorá vznikla im. Podľa § 431 sa **neposudzuje vznik škody u iného subjektu**, ktorá pri strete prevádzok utrpela škodu a nebola prevádzateľom vozidiel, ktoré sa stretli (netýka sa napr. osoby, ktorá bola niektorým z týchto prevádzateľov prepravovaná ako spolujazdec ani inej osoby, napr. chodca, ktorá pri strete prevádzok utrpela škodu).

Zodpovednosť prevádzateľov voči tretej osobe ➤ § 427 OZ. Príklady ➤

1. Prevádzateľ A (§ 431) ⇔ Prevádzateľ B (§ 431 a nasl.)
2. Prevádzateľ A alebo B (§ 427) ⇔ Chodec (§ 420 a § 441 OZ)
3. Prevádzateľ A alebo B (§ 427) ⇔ Spolucestujúci (§ 420 a § 441 OZ)

45

Stret prevádzok - zásady

Stret prevádzok je **širší pojem ako priamy stret dopravných prostriedkov**. Za stret prevádzok sa v súdnej praxi považuje nielen **priamy fyzický stret dopravných prostriedkov** (ich zrážku). Môže o stret dvoch MV, stret MV a koľajového vozidla, stret MV a lietadla (napr. na diaľnici).

Stretom prevádzok je aj **nepriamy stret dopravných prostriedkov**. Príklady z praxe ➤

1. vytlačenie jedného motorového vozidla druhým vozidlom z cesty,
2. odtrhnutie kolesa alebo inej časti vozidla a zásah iného vozidla,
3. odhodenie veci (napr. zvierat'a) z jedného MV do druhého MV,
4. oslnenie vodiča motorového vozidla iným prichádzajúcim motorovým vozidlom (R 3/1984),
5. vymrštenie kameňa kolesom jedného vozidla a jeho náraz do iného vozidla (R 3/1984),
6. zasiahnutie auta vecou vyhodenu z protiídúceho vozidla (R 3/1984),
7. vytečenie oleja z jedného vozidla a následné spôsobenie šmyku iného vozidla atď.)

Môže ísť aj o stret dopravných prostriedkov so zariadením inej prevádzky (napr. zrážka motorového vozidla a vlaku).

Za stret prevádzok sa považuje aj prípad, keď **idúce vozidlo narazí do už stojaceho vozidla**, ktoré odstavením neprestalo byť účastníkom cestnej premávky (pozri R 39/1975). Núdzové pristávanie lietadla a zrážka s autom.

46

Výklad § 431 OZ v judikatúre

V literatúre a judikatúre bol spor o právnu povahu účasti DP na strete. Situáciu vyriešil judikát R 64/1972, ktorý je použiteľný dodnes.

☞ V ustanovení § 431 OZ **nejde o zodpovednosť za zavinenie** v zmysle ustanovenia § 420 OZ. Ustanovenie § 431 OZ zaradené v druhom oddieli, druhej hlave, šiestej časti Občianskeho zákonníka (prípady osobitnej zodpovednosti – zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov), ktoré upravuje zodpovednosť prevádzateľov i vyporiadanie medzi nimi, nadväzuje na právnu úpravu zodpovednosti podľa ustanovení § 427 a § 428 OZ.

Rozhodujúca je prítomnosť účasti, ktorú mali prevádzatelia na spôsobení vzniknutej škody. Vyporiadanie závislé na tejto účasti predpokladá zhodnotenie všetkých skutkových okolností konkrétneho stretnutia prevádzok, najmä však tých **okolností, ktoré boli hlavnými príčinami vzniknutej škody.**

Objektívnu mieru účasti na vzniknutej škode vyjadruje i **prípadné zavinené konanie alebo opomenutie niektorého prevádzateľa** (niektorých prevádzateľov), pokiaľ ním bola založená **príčinná súvislosť, ktorá viedla k vzniku škody.** Ak ide o také okolnosti alebo o konanie resp. opomenutie, s ktorým škodlivý výsledok nebol v príčinnej súvislosti, nie je splnený zákonný predpoklad účasti na vzniknutej škode a nevzniká teda ani zodpovednosť, ani dôvod na vyporiadanie (**R 64/1972**).

47

1. Judikáty k stretu prevádzok (§ 431 OZ)

☞ Ustanovenie § 431 OZ umožňuje posudzovať zodpovednosť za škodu spôsobenú stretom dvoch alebo viacerých prevádzok a škodu samu ako celok, pričom každý z prevádzateľov nesie zodpovednosť za časť celkovej škody úmerne k svojej účasti, ktorú mal na spôsobení škody. Miera účasti na škode vyjadruje aj prípadné zavinené konanie alebo opomenutie jednotlivých prevádzateľov ak toto konanie, či opomenutie bolo v príčinnej súvislosti so vznikom škody (**R 3/1984, s. 26 ods. 1**).

☞ Nie je vylúčené, aby porovnanie účasti jednotlivých prevádzateľov na strete vozidiel vyústilo do záveru, že účasť niektorého z nich je natoľko minimálna, že zodpovednosť za škodu na jeho strane nezakladá (**Uz NS ČR z 9. 9. 2003, sop. Zn. 25 Cdo 238/2002**).

☞ Pri hodnotení miery účasti oboch prevádzateľov na spôsobení celkovej škody vzniknutej zo stretu ich vozidiel podľa § 431 OZ je treba skúmať jednotlivé skutkové okolnosti konkrétneho stretu, ktoré boli hlavnými príčinami, a to nie izolovane, ale všetky vo vzájomnej súvislosti z hľadiska ich významu pre vznik škody (**Ro NS ČR z 28. 5. 2003, sp. zn. 25 Cdo 974/2002**).

48

2. Judikáty k stretu prevádzok (§ 431 OZ)

☞ Okruh okolností relevantných pre posúdenie účasti na spôsobení škody pri strete prevádzok dopravných prostriedkov je širší ako len posúdenie podielu zavineného porušenia vodičov dopravných prostriedkov, aj keď porušenie pravidiel cestnej premávky má spravidla veľmi významný podiel na vzniku kolízie.

Zodpovednosť za stret vozidiel a prípadné ďalšie následky sú zásadne na vodičovi, ktorý prišiel do križovatky po vedľajšej ceste a nedal prednosť vodičovi prichádzajúcemu po hlavnej ceste. **Ak však vodič na hlavnej ceste ide rýchlosťou výrazne presahuje maximálne povolenú rýchlosť, čím vodičovi prichádzajúcemu do križovatky po vedľajšej ceste znemožní, príp. podstatne sťaží, aby mu dal prednosť v jazde, potom nie je vylúčená jeho zodpovednosť alebo spoluzodpovednosť za prípadnú kolíziu.** Spôsob jazdy vozidla idúceho po hlavnej komunikácii možno za podstatnú príčinu nehody považovať v prípade, že svojou povahou (nebezpečnosťou) je porovnateľný alebo významnejší ako nedanie prednosti v jazde, ak napr. vodič prichádzajúci po hlavnej ceste výrazne prekročí povolenú či primeranú rýchlosť, alebo že aj iným spôsobom jazdy (napr. nevhodnou jazdnou dráhou) sťaží alebo úplne znemožní vodiči na vedľajšej komunikácii, aby dodržal svoje povinnosti dať mu prednosť v jazde (*Ro NS ČR z 28. 1. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1097/2014*).

49

Subjektívne okolnosti u prevádzateľov (§ 431 OZ)

Okrem fyzickej účasti vozidiel na strete spôsobenej osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku sa posudzuje aj druh porušeného pravidla cestnej premávky (protokol polície alebo trestný rozsudok).

☞ Otázka, ktorý účastník cestnej premávky dopravnú nehodu zaviniť, resp. mal prednosť v jazde na križovatke ciest neoznačených dopravnými značkami, je otázkou právnou, ktorú neprislúcha riešiť znalcovi (*R 6/1995*).

☞ Keď bezpečnosť cestnej premávky vyžaduje striktné dodržiavanie dopravných predpisov, vrátane povinnosti dbať na dopravné značky, aj neohrozenie plynulosti cestnej premávky, logicky to v sebe nesie možnosť primeranou a rozumnou mierou sa spoliehať na disciplinovanosť ostatných účastníkov cestnej premávky vo vzťahu k rešpektovaniu záväzným spôsobom stanovených pravidiel tejto premávky (*Uz NS SR, sp. zn. 6 Tz 16/1997*).

☞ Vodič smie ísť najviac takou rýchlosťou, aká mu umožňuje bezpečne zastaviť na vzdialenosť, na ktorú vidí. To platí najmä pre jazdu za zníženej viditeľnosti a pri zapnutých svetlách. Pri tom musí vodič vziať do úvahy vedľa brzdné dráhy aj reakčnú dobu a dráhu technickej účinnosti brzd (*R 3/1969 – T*).

☞ Zvýšená opatnosť voči deťom v zmysle § 3 ods. 1 a 2 vyhlášky č. 80/1966 Zb. sa musí prejavovať tiež prispôbením rýchlosti jazdy v zmysle § 9 ods. 1 citovanej vyhlášky tak, aby vodič v prípade akútneho nebezpečenstva mohol zrážke zabrániť (*R 15/1970 – T*).

50

Posudzovanie stretu prevádzok medzi sebou v praxi

- Na základe skúseností z premávky motorových vozidiel na pozemných komunikáciách vznikli **určité pravidlá na posúdenie miery účasti týchto vozidiel na vzniknutej škode.**
- Príklady:
- Dôjde k náhlemu, bezdôvodnému a ostrému zabrzdzeniu vozidla A na diaľnici a následnému nárazu do jeho zadnej časti za ním idúcim vozidlom B, účasť týchto vozidiel na škode sa posúdi v pomere **100:0**.
- Ak dôjde k zastaveniu vozidla A na vozovke bez vzťahu k vzniknutej dopravnej situácii a k následnému nárazu do jeho zadnej časti vozidlom B, účasť týchto vozidiel na škode sa posúdi v pomere **20:80**.
- Ak po bezdôvodnom zabrzdzení vozidla A po rozsvietení zeleného svetla semafora dôjde k nárazu do jeho zadnej časti za ním idúcim vozidlom B, účasť týchto vozidiel sa posúdi v pomere **50:50**.

Pozri tiež: **Quentabelle** používaná nemeckými súdmi a **Metodika SKP**

51

Stret prevádzok a poškodenie inej osoby

 Ustanovenie § 431 OZ možno použiť len na vyporiadanie medzi prevádzateľmi dopravných prostriedkov, ktoré sa stretli, nie však na posúdenie nároku na náhradu škody uplatnenej tretou osobou, vezúcou sa v jednom z týchto vozidiel. Jej zodpovedajú za škodu prevádzateľa zúčastnených vozidiel podľa zásad objektívnej zodpovednosti v zmysle § 427 až 430 OZ, v prípadnom spojení s ustanovením § 438 OZ (V 6/1984).

☛ Ak pri strete prevádzok dôjde ku škode na zdraví alebo na veciach **tretej osoby**, inej než sú prevádzateľa, **nemožno vo vzťahu k nej použiť ustanovenie § 431 OZ.**

☛ Vo vzťahu k tretím osobám prevádzateľa zodpovedajú podľa ustanovenia § 427 OZ, a to spoločne a nerozdielne podľa ustanovenia § 438 ods. 1 OZ (Pozri R 70/1969).

☛ **Medzi sebou sa potom vyporiadajú podľa hľadísk uvedených v § 431 OZ.**

☛ Ak **tretia osoba** bola na škode podiel v dôsledku svojho zavinenia, jej nárok na náhradu škody sa posúdi podľa ustanovenia § 441 OZ.

Príklad: Poškodený spolujazdec 100 % nárok uplatní u prevádzateľa A (30 % účasti na nehode). Refundácia prevádzateľa A od B vo výške 70 % vyplatenej náhrady.

52

1. Škoda na čelnom skle – stret prevádzok?

Pri posudzovaní zodpovednosti za škodu nemožno v takom prípade vychádzať z izolovaného výkladu ustanovenia § 427 OZ (prípadne v nadväznosti na § 428 OZ), ale **je potrebné aplikovať ustanovenie § 431 OZ**, pretože príčinou vzniku škody je stret (hoci nepriamemu) medzi dvoma motorovými vozidlami. **Problémom je preukázanie skutkového stavu a unesenie dôkazného bremena.**

Príklad: Čelné sklo motorového vozidla bolo počas jazdy rozbité kameňom, ktorý bol vymrštený spod kolesa iného motorového vozidla. Poškodený musí preukázať, že škodu na čelnom skle mu spôsobilo iné konkrétne motorové vozidlo, ktoré v tom čase išlo okolo neho, a že od kolies z tohto vozidla skutočne odletel kameňok, ktorý sa nachádzal na ceste. To je však v 95 % prípadov nepreukázateľné.

V prípade škody spôsobenej na čelnom skle ide o stret najmenej dvoch prevádzok. Účastníkom stretu sú spravidla motorové vozidlo A, od ktorého odletí kameň a motorové vozidlo B, ktoré je týmto kameňom zasiahnuté. Stret týchto dvoch prevádzok sa posúdi podľa ustanovenia § 431 OZ, pričom sa **bude prihliadať na to, či na strane niektorého zo stretnúcich sa motorových vozidiel neprichádza do úvahy liberácia podľa ustanovenia § 428 OZ (porovnaj R .**

Účasť motorových vozidiel na strete prevádzok podľa § 431 OZ je daná, ak sa preukážu skutkové okolnosti, ktoré tento stret charakterizujú, a to predovšetkým, že ide o škodu spôsobenú prevádzkou konkrétneho motorového vozidla a medzi touto prevádzkou a následkom (škodou) je príčinná súvislosť. Účasť na strete nepreukazuje ani prípadná dohoda medzi škodcom a poškodeným, ak to nie je hodnoverne preukázané. Účastníci stretu musia preukázať nielen miestnu, ale aj časovú súvislosť medzi príčinou a následkom. Ak je tých príčin viac (napr. od kosačky pri kosení trávy vyletí kameň a odrazí sa od motorového vozidla A do motorového vozidla B), treba preukázať príčinu rozhodnú.

53

2. Škoda na čelnom skle – stret prevádzok?

Skutočnosti odôvodňujúce zodpovednosť konkrétneho prevádzateľa musí preukázať poškodený. Ak poškodený nepreukáže príčinnú súvislosť medzi prevádzkou konkrétneho motorového vozidla a škodou, nie je škodca povinný škodu nahradiť.

Pri zisťovaní miery zodpovednosti prevádzateľov motorových vozidiel, ktorých prevádzky sa stretli pri konkrétnej dopravnej nehode, sa vychádza z ustanovenia § 431 OZ. Pri zisťovaní miery účasti na vzniku konkrétnej škody sa bude **u oboch prevádzateľov prihliadať nielen na to, či škoda súvisí s prevádzkou dopravných prostriedkov, ale aj na to, či aj poškodený dodržal dopravné predpisy** (napr. či išiel predpísanou rýchlosťou, či dodržal predpísanú vzdialenosť medzi motorovými vozidlami, či prispôbil rýchlosť a spôsob jazdy povahe vozovky, napr. za stavu, keď sa na vozovke nachádza rozsypaný štrk).

Miera účasti v všetkých prevádzateľov nemôže v konkrétnom prípade predstavovať viac ako 100 %. Podľa miery účasti na vzniku škody sa bude náhrada škody u poškodeného znižovať.

Príklady: 1. Spod kolesa motorového vozidla A je vymrštený kameň a rozbije čelné sklo na motorovom vozidle B. Poistovníca vyšetrovaním zistila, že motorové vozidlo B jazdilo v dobe nehody „nalepené“ za motorovým vozidlom A, hoci vodič tohto vozidla vedel, že podľa stavu vozovky môže dôjsť k takejto škode. Podľa okolností prípadu bude mať motorové vozidlo B účasť na vzniku škody od 10 do 30 %.

2. Ak sa kameňom odrazeným od motorového vozidla A rozbije čelné sklo na motorovom vozidle B a motorové vozidlo B vojde do protismeru motorovému vozidlu C, s ktorým sa zrazí, na vzniku škody sa zúčastnili všetky tri motorové vozidlá. Poistovníca rozdelí mieru účasti týchto vozidiel na škode takto: motorové vozidlo A 90 %, motorové vozidlo B 10 % a motorové vozidlo C 0 %.

54

Náhrada škody spôsobenej prevádzkou DP

§ 429 OZ: Prevádzateľ zodpovedá ako za škodu spôsobenú:

- na zdraví a
- na veciach,
- spôsobenú odcudzením alebo stratou vecí, **ak stratila fyzická osoba pri poškodení možnosť ich opatrovať.**

Podrobnejšiu úpravu spôsobu a rozsahu náhrady škody obsahujú ustanovenia §§ 442 až 450 OZ. Zákon síce v tomto ustanovení hovorí len o škode na zdraví, ale je zrejmé, že sa zodpovedá aj za škodu spôsobenú usmrtením fyzickej osoby.

Ustanovenie § 429 OZ objektívnu zodpovednosť rozširuje aj na ďalšiu škodu na veciach, ktorá nevznikla ako priamy dôsledok nehody, ale ktorej poškodený nemohol práve so zreteľom na nehodu zabrániť. Pri škode na veciach môžu nastať tieto prípady:

- a) je zničená či poškodená vec, ktorú mal poškodený na sebe alebo pri sebe (napr. šaty, prádlo, batožina);
- b) dôjde k zničeniu alebo poškodeniu inej veci (napr. nárazom motorového vozidla dôjde k poškodeniu plotu, domu, zvodidiel atď.);
- c) dôjde k odcudzeniu či strate veci.

V naposledy uvedenom prípade je podmienkou zodpovednosti prevádzateľa to, že poškodený sa ocitol v stave, keď *stratil možnosť veci opatrovať*. Pritom nie je podmienkou, aby došlo k úrazu poškodeného. Stačí, ak dôjde k duševnému otrasu, strate vedomia, príp. k odvezeniu z miesta nehody za účelom ošetrovania, k vykázaní z miesta nehody políciou atď.

55

Škoda na havarovanom vozidle

§ 442 ods. 1 OZ: Uhrádza sa skutočná škoda

§ 443 OZ: Pri určení výšky škody na veci sa vychádza z ceny v čase poškodenia.

Pri určení výšky škody na veci sa **vychádza z obvyklej (všeobecnej) ceny veci v čase poškodenia** a nie z ceny v čase, keď bol uplatnený nárok na náhradu škody alebo kedy bola náhrada poskytnutá.

III. Obvyklá cena je pritom taká cena, za ktorú možno skutočne kúpiť vec toho istého druhu, kvality a stavu v danom mieste a čase, ide teda o cenu odvíjajúcu sa od bežne fungujúcich vzťahov ponuky a dopytu. Obstarávacia cena môže byť vzatá za základe zistenia výšky škody len vtedy, ak niet pochybností o tom, že predstavuje zároveň cenu, za ktorú možno obvykle zaobstarať náhradu za zničenú vec v danom mieste a čase (**Ro NS ČR z 25. 4. 2007, sp. zn. 25 Cdo 601/2007**).

- ☛ Pre určenie ceny veci ako východiska pre výpočet skutočnej škody nie je rozhodujúca cena, ktorú má vec v dobe, kedy o výške škody rozhoduje súd, ani cena, za ktorú poškodený vec nadobudol.
- ☛ V prípade **nových vecí** sa náhrada poskytuje vo výške ich obstarávacej ceny.
- ☛ Ak vznikla škoda **na veciach starších**, použitých a čiastočne opotrebovaných, treba vychádzať z reálnej (objektívnej) ceny, ktorú mali tieto veci v dobe, keď škoda vznikla (časová cena = amortizácia).
- ☛ Poškodený sa pri určovaní výšky škody nemusí uspokojiť len s tzv. účtovnou hodnotou veci.

56

Ako sa určuje skutočná škoda

Postup a spôsob výpočtu skutočnej škody upravuje vyhláška č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku (pozri prílohu č. 6: Postup stanovenia hodnoty cestných vozidiel). Podľa písm. C prílohy č. 6 citovanej vyhlášky **je na stanovenie výšky škody rozhodujúca cena veci v čase poškodenia (s prihliadnutím na pokles ceny vyplývajúci z veku, amortizácie, funkčnosti, prípadne s prihliadnutím na vzrast ceny)**. Výška škody sa teda vypočíta ako tzv. skutočná škoda. Pri jej výpočte musí byť zohľadnené zlepšenie alebo zhoršenie technického stavu vozidla vykonanou opravou, prípadne jeho nezmenenie.

V prípade, ak sa na **použitú poškodenú vec vynaložili náklady** (napr. nahradenie poškodených častí automobilu novými súčiastkami), **vychádza tradičná judikatúra všeobecných súdov z názoru, že od tejto sumy je potrebné odpočítať sumu zodpovedajúcu zhodnoteniu veci oproti jej stavu pred poškodením**. Zhodnotenie tu spočíva v použití nových súčiastok, ktorými boli nahradené poškodené opotrebované súčiastky. Podľa tohto názoru by v opačnom prípade došlo k bezdôvodnému obohateniu poškodeného (použitá alebo opotrebovaná vec by sa po oprave stala „lepšia“ než pred poškodením).

Výklad § 442 ods. 1 OZ nespôsobuje vo vzťahu k iným poškodeným veciam ako sú MV problémy. Prečo?

57

Výklad všeobecných súdov ku skutočnej škode

☞ Pri škode spôsobenej na starších opotrebovaných vozidlách postupujú sudy tak, že po vyjadrení znalca z odboru automobilizmu odrátavajú amortizáciu u tých nových častí a súčiastok vozidla zamontovaných do nich pri oprave, ktorými sa hodnota vozidla po oprave zvýšila (**R 3/1984, s. 34**).

☞ Pri určení výšky škody vzniknutej poškodením použitej a čiastočne opotrebovanej veci sa musí prihliadať na obvyklú (trhovú) cenu veci v dobe poškodenia a na rozsah poškodenia, pričom od sumy vyjadrujúcej náklady na opravu veci, sa musí odpočítať suma zodpovedajúca zhodnoteniu vozidla jeho opravou oproti pôvodnému stavu (**Rc 54/2003**).

☞ Pri veci nie novej, príp. opotrebovanej je potrebné pri stanovení výšky spôsobenej škody prihliadnuť na obvyklú cenu veci v čase jej poškodenia a na rozsah poškodenia, pričom od sumy vyjadrujúcej náklady na opravu veci musí byť odpočítaná suma zodpovedajúca prípadnému zhodnoteniu veci jej opravou oproti pôvodnému stavu (nie vždy k nemu musí dôjsť, záleží na spôsobe a rozsahu vykonania opravy); poškodenému by vznikalo bezdôvodné obohatenie zhodnotením veci, ak by opotrebované súčasti boli nahradené novými súčastami a opravená vec by tak nadobudla vyššiu hodnotu, než akú mala pred poškodením (**Ro NS ČR 28. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3729/2011**).

58

Prelomový nález ÚS ČR „Skutočná škoda na použitých veciach“

Nález Ústavného súdu ČR z 19. 3. 2008, sp. zn. II. ÚS 2221/07

V dôsledku opravy, ktorou bude vozidlo uvedené do pôvodného stavu, nedôjde k jeho zhodnoteniu, naopak hodnota havarovaného, aj keď opravovaného, vozidla bude na trhu nižšia. Ústavný súd ďalej uviedol:

Ak sa za škodu považuje ujma, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného, a jej výška je daná rozdielom medzi majetkovým stavom poškodeného pred a po poškodení, musí aj rozsah náhrady škody zohľadniť výškou všetkých potrebných prostriedkov, ktoré bol poškodený nútený vynaložiť na obnovenie pôvodného majetku, v danom prípade na opravu vozidla tak, aby bolo z technického hľadiska rovnako prevádzkyschopné ako pred škodnou udalosťou.

Pokiaľ obnovenie do pôvodného stavu nie je možné vykonať inak, ako použitím náhradných dielov, oprava bola vykonaná účelne a smerovala iba k odstráneniu škodovej udalosti, nie je možné prenášať povinnosť k úhrade nákladov na uvedenie veci do pôvodného stavu na poškodeného a neodôvodnene ho znevýhodňovať voči škodcovi.

59

Reakcia všeobecných súdov a ÚS ČR na nález ÚS

„Skutočnou škodou na veci je ujma, ktorá znamená zníženie hodnoty veci v dôsledku jej poškodenia oproti stavu pred poškodením. Zásadne prichádzajú do úvahy dva spôsoby určenia výšky peňažnej náhrady za škodu spôsobenú na veci. Buď porovnanie obvyklej ceny, akú mala vec pred poškodením, s obvyklou cenou po poškodení, alebo náhrada nákladov potrebných na to, aby poškodený uviedol vec do stavu pred poškodením. **V prípade škody vzniknutej na použitej a čiastočne opotrebovanej veci sa od sumy vyjadrujúcej náklady na opravu veci odpočíta suma zodpovedajúca zhodnoteniu vozidla jeho opravou oproti pôvodnému stavu, aby poškodenému nevzniklo bezdôvodné obohatenie (§ 451 a nasl. OZ) zhodnotením veci, ak by opotrebované súčasti boli nahradené novými súčastami.**“

Súdy v danej veci zvažovali výšku škody spôsobenej na vozidle z hľadiska nákladov potrebných na uvedenie vozidla do stavu pred poškodením jeho opravou a je úplne správny názor odvolacieho súdu, že náhradu za cenu opravy s použitím nových náhradných dielov je potrebné znížiť o sumu zodpovedajúcu prípadnému zhodnoteniu vozidla. Na túto prax opäť reagoval Ústavný súd ČR v náleze, ktorý uvádzame nižšie.

 Úhrada celej ceny účelne vykonanej opravy motorového vozidla (smerujúca len k odstráneniu následkov škodovej udalosti) v konaní o náhradu škody **by mala byť pravidlom**; poškodenému bolo tzv. zhodnotenie vozidla vnútené protiprávnym konaním, opravou sa sleduje len jeho uvedenie do stavu pred nehodou. Ak opravu nemožno vykonať úspornejšie a ak táto smerovala len k odstráneniu následkov škodovej udalosti, nie je spravodlivé, aby boli poškodení pravidelne nútení doplácať veľakrát značné sumy za uvedenie vozidla do prevádzky. **Súd je povinný posúdiť, či je tzv. technické zhodnotenie schopné prevážiť zníženie trhovej hodnoty vozidla, vyplývajúce z informácie, že išlo o havarované vozidlo (Na ÚS ČR z 11. 6. 2014, sp. zn. I. ÚS 1902/13).**

60

Škoda hradená na základe ustanovení § 427 a nasl. OZ

§ 442 ods. 1 OZ: Uhrádza sa skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk).

Podľa názoru všeobecných súdov (*R 55/1971, R 25/1990*), ale i názoru Ústavného súdu ČR (Na ÚS ČR z 20. 11. 2000, sp. zn. IV. ÚS 548/99) škodu predstavujú nielen majetkové hodnoty, ktoré už boli, resp. majú byť poškodeným vynaložené, ale aj tie, ktoré *by bolo potrebné vynaložiť, aby došlo k uvedeniu veci do predošlého stavu.*

☒ Pri opraviteľnom poškodení predmetu predstavuje skutočnú škodu náklad na nutnú opravu, ak sa vec uviedla do stavu, v akom bola pred poškodením. Ak opravou nebude odstránené vzniknuté znehodnotenie, možno žiadať aj ďalšiu náhradu z tohto dôvodu (*R 17/1962*).

Skutočnou škodou v prípade autohavárie je mimo škody vzniknutej na motorovom vozidle (náklad na opravu) aj

- ☛ hodnota znaleckého posudku na zistenie výšky škody,
- ☛ hodnota spotrebovaných pohonných látok,
- ☛ hodnota diaľničnej známky, ktorú si musí poškodený opätovne kúpiť,
- ☛ náklady potrebné na odstránenie zničeného vozidla z vozovky,
- ☛ náklady na odstránenie vytekajúcich pohonných alebo iných škodlivých látok,
- ☛ náklady na preloženie nákladu z poškodeného na iné vozidlo atď.

Špecifické prípady →

61

1. Výber z judikatúry k § 442 OZ

Požičané auto: ☒ Skutočnú škodu, ktorá spočíva v *nákladoch na vypožičanie alebo prenájom motorového vozidla*, ktoré prevyšujú náklady na prevádzku vlastného vozidla, je zodpovedný subjekt povinný nahradiť len v rozsahu, v akom boli tieto náklady nevyhnutne a účelne vynaložené na vypožičanie náhradnej veci zodpovedajúcej poškodenej veci (*R 7/1992*).

☒ Škodu spočívajúcu v tom, že poškodený vynaložil vyššie náklady na vypožičanie osobného automobilu v porovnaní s nákladmi, ktoré by inak vynaložil na prevádzku svojho automobilu, ktorý nemohol použiť v dôsledku poškodenia, je potrebné považovať za skutočnú škodu, ktorú je škodca povinný nahradiť v rozsahu nevyhnutne a účelne vynaložených nákladov. **Škodou je požičovní zaplatené za vypožičanie vozidla porovnateľného s poškodeným vozidlom, ak prevyšuje výdavky spojené s užitím vlastného vozidla;** aplikácia zákona o cestovných náhradách pri určovaní výšky náhrady za nájom náhradného vozidla je pritom vylúčená

V každom prípade je však skutočnú škodu spočívajúcu v nákladoch na vypožičanie či prenájom vozidla, prevyšujúcich náklady na prevádzku vlastného vozidla, povinný zodpovedný subjekt nahradiť len v rozsahu, v akom boli **náklady nevyhnutne a účelne vynaložené na vypožičanie náhradnej veci zodpovedajúcej poškodenej veci.** Aj pri porovnateľnom náhradnom vozidle platí, že rozsah náhrady, na ktorú je škodca povinný, je obmedzený z hľadiska účelnosti.

Dôkazné bremeno o výnimočných okolnostiach odôvodňujúcich v konkrétnom prípade priznanie náhrady vo vyššej sume než je zvyčajne potrebná na prenájom porovnateľného vozidla, spočíva na poškodenom (*Ro NS ČR z 30. 3. 2010, sp. zn. 25 Cdo 3911/2007*).

62

2. Výber z judikatúry k § 442 OZ

Náhrada poistného: Prevádzateľ motorového vozidla nemá v rámci náhrady škody nárok na alikvotnú časť poistného (havarijného a zákonného) za obdobie, počas ktorého bolo vozidlo v dôsledku poškodenia vyradené z prevádzky (**Z IV, s. 620**).

Pokles hodnoty MV: Zníženie ceny nepoužívaného vozidla v dôsledku plynutia času môže byť skutočnou škodou, o ktorej by sa vlastníkovi znížil jeho majetok v dôsledku konania škodcu, ak je preukázané, že práve pre nemožnosť používať vozidlo klesla jeho hodnota (obvyklá cena) oproti hodnote, na ktorú by sa k tomu istému okamihu dostala obvyklá cena prevádzkovaného a riadne udržiavaného vozidla; uvedený rozdiel môže predstavovať odškodniteľnú ujmu. Škoda môže spočívať aj v tom, že za účelom ďalšieho predaja novo zakúpená vec sa stala v podstate nepredajnou a nepoužiteľnou a musela byť namiesto predaja skladovaná, čím došlo k zníženiu jej všeobecnej (trhovej) ceny, a tým k majetkovej ujme na strane kupujúceho (obchodníka s vozidlami), ktorý hodlal svoj majetkový stav zväčšiť ďalším predajom (**Ro NS ČR 26. 10. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3967/2009**).

63

3. Výber z judikatúry k § 442 OZ

Náklady na domácnosť: Ak ani po liečbe poškodený nedosiahne sebestačnosť v starostlivosti o seba a svoju domácnosť a je nútený vyhľadať pomoc tretích osôb, nemožno sa dlhodobo úplne spoliehať a využívať rodinnú a priateľskú solidaritu pri bezplatnej starostlivosti o postihnutého, ak sa úroveň starostlivosti vymyká z únosnej miery pre bežnú ľudskú a rodinnú solidaritu. Podľa záverov ústavného súdu je vecou poškodeného, aký spôsob zabezpečenia starostlivosti o svoju osobu si zvolí, a pretože táto renta nahrádza majetkovú ujmu (skutočnú škodu podľa § 442 ods. 1 OZ), **neuplatní sa tu § 449 ods. 3 OZ, ale je daná aktívna legitímácia postihnutého bez ohľadu na to, či sa o neho bezplatne stará blízka osoba alebo nie**. Tento nárok je situovaný do podmienok výraznej nesebestačnosti poškodeného v základných úkonoch osobnej obsluhy a starostlivosti o domácnosť, v ktorých by prenesenie záťaže na blízke osoby predstavovalo neúmerne zaťaženie presahujúce rámec solidarity.

Ako vyplýva z nálezov ústavného súdu, otázka aktívnej legitímácie na uplatnenie nároku poškodeného žalobcu, o ktorého nesebestačnosti niet pochýb, na náhradu nákladov na zabezpečenie starostlivosti o svoju osobu a o domácnosť, je v tejto veci záväzným spôsobom vyriešená. Zostáva posúdiť výšku nároku poškodeného, a to paušálnou sumou, zodpovedajúcou základným zásadám vysloveným ústavným súdom ohľadom rozsahu náhrady a v danom prípade aj v rozsahu, v akom si poškodený škodu spoluspôsobil (§ 441 OZ), samozrejme s prihliadnutím k tým dávkam zo sociálneho systému či iných verejných prostriedkov, ktoré z dôvodu závislosti od pomoci inej osoby poberá poškodený (**Ro NS ČR z 25. 6. 2013, sp. zn. 25 Cdo 81/2013**).

64

Náhrada škody na zdraví poškodeného

Pri **škode na zdraví** sa poškodenému uhrádzajú:

- bolesti (§ 444 OZ),
- sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 444 OZ, zákon č. 437/2004 Z. z.),
- strata na zárobku (úrazový príplatok a úrazová renta podľa § 445 až 447 OZ),
- strata na dôchodku (§ 447a OZ),
- účelne vynaložené náklady spojené s liečením (§ 449 OZ) a
- jednorazové vyrovnanie (§ 447b OZ).

Zákon č. 404/2004 Zb.: V prípadoch uvedených v písmenách a), b) a f) sa hradí ideálna ujma, ktorej odškodnenie sa vypočíta **na základe zákona o sociálnom poistení**, ktorý určuje spôsob určenia a rozsah náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej na zdraví poškodenej osoby. V ostatných prípadoch ide o náhradu majetkovej ujmy, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného, ktorý v dôsledky škodovej udalosti jednaj stratil doterajší príjem a jednak musel vynaložiť vlastné prostriedky, aby sa mu obnovil pôvodný zdravotný stav. Väčšina týchto majetkových strán sa hradí vo forme renty (dôchodku).

V prípade **usmrtenia poškodeného** majú pozostalí, príp. ďalšie osoby právo na:

- pozostalostnú úrazovú rentu (§ 448 OZ),
- účelne vynaložené náklady spojené s liečením (§ 449 OZ) a
- primerané náklady na pohreb (§ 449 OZ).

65

Možno nemajetkovú ujmu považovať za škodu na zdraví?

Systematický výklad OZ: Náhrada škody na zdraví a náhrada nemajetkovej ujmy sú dve diametrálne formy odškodnenia.

Zámer zákonodarcu: rozlíšenie medzi náhradou škody a náhradou nemajetkovej ujmy § 16 OZ.

Právo na peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy podľa ustanovenia § 13 ods. 2 a 3 OZ a nároky na náhradu škody na zdraví za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia podľa ustanovenia § 444 OZ sú **samostatné právne prostriedky ochrany fyzickej osoby, a preto ich nemožno uplatniť na základe totožných skutkových tvrdení (Rc 56/2011).**

Ako vyplýva z ustanovenia § 16 OZ, ak sa jedným zásahom zasiahlo do konkrétneho osobnostného práva (česť dôstojnosť, súkromie) upraveného v § 11 OZ a súčasne do hodnôt chránených v šiestej časti Občianskeho zákonníka (zdravie, život a majetok poškodeného), **treba tieto nároky odlišiť z hľadiska podmienok vzniku, určenia zodpovedného subjektu a stanovenia rozsahu náhrady.**

Prečo nemožno stotožňovať právo na náhradu nemajetkovej ujmy a s právom na náhradu škody v slovenskom práve? Medzi týmito formami náhrad sú odlišnosti, ktoré sa týkajú:

- subjektu zodpovednosti,
- oprávnenej osoby,
- povahy zodpovednosti škodcu (pôvodcu zásahu),
- príčinná súvislosť medzi škodovým dejom a jeho následkom,
- zavinenie poškodeného (zasiahnutého),
- formy a spôsobu odčinenia ujmy a
- premlčania práva.

66

1. Odlišnosti medzi náhradou škody a nemajetkovej ujmy

Ad a) Zodpovedným subjektom za zásah do osobnostných práv je v zásade **priamy pôvodca** zásahu, teda osoba, ktorá svojím konaním spôsobila nemajetkovú ujmu uvedenú v § 13 OZ. Naproti tomu osobou zodpovednou za škodu je subjekt uvedený v ustanoveniach § 420 a nasl. OZ, ktorý nemusí byť priamym pôvodcom zásahu, ale ktorú zákon stavia do pozície zodpovedného subjektu (napr. právnická osoba, pre ktorú vykonáva závislú činnosť osoba uvedená v § 420 ods. 2 OZ, osoba, ktorá má vykonávať dohľad podľa § 422, prevádzateľ dopravného prostriedku podľa § 427 OZ). Povinnosť nahradiť nemajetkovú ujmu **smrťou (zánikom, ak ide o PO) pôvodcu zásahu zaniká** a neprechádza na právneho nástupcu pôvodcu zásahu; **v prípade zodpovednosti za škodu táto povinnosť prechádza na právneho nástupcu** (pozri § 579 OZ).

Ad b) Subjektom oprávneným na náhradu je **poškodený alebo osoba, do osobnosti ktorej bolo neoprávnené zasiahnuté**. Právo náhrady škody podľa šiestej časti Občianskeho zákonníka je právom, ktoré prechádza na právneho nástupcu oprávneného, ak nejde o náhradu bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia podľa § 444 OZ, ktoré zaniká smrťou oprávneného (porovnaj § 579 ods. 2 OZ). Ak nárok po zomrelej osobe uplatňujú osoby uvedené v § 15 OZ, ide o ich osobné právo, ktoré im vzniká na základe zákona. Inak práva viazané na osobu poškodeného nemožno postúpiť na inú osobu (§ 525 ods. 1 OZ).

Ad c) Zodpovednosť za nemajetkovú ujmu spôsobenú zásahom do práva na ochranu osobnosti je založená na **objektívnom princípe**, t. j. zavinenie pôvodcu tohto zásahu je relevantné. Naproti tomu zodpovednosť za škodu podľa § 420 OZ má povahu subjektívnej zodpovednosti, pretože predpokladá zavinenie škodcu (§ 420 ods. 3 OZ).

67

2. Odlišnosti medzi náhradou škody a nemajetkovej ujmy

Ad d) Pri náhrade škody **adekvátne príčinná súvislosť** (preto sa z PZP nehradí napr. úraz robotníka, ktorý spadne z lešenia v dôsledku úľakovej reakcie na zrážku MV); pri náhrade nemajetkovej ujmy je dôvodom náhrady príčinná súvislosť medzi úrazovým dejom a ujmom pozostalých, ale medzi DN a smrťou človeka.

Ad e) Vzhľadom na to, že pri nemajetkovej ujme podľa § 13 OZ **nejde o škodu, nebude sa aplikovať ustanovenie § 441 OZ o zavinení poškodeného**; v prípade nároku na náhradu škody táto okolnosť znižuje rozsah náhrady škody.

Ad f) Zodpovednosť za zásah do práva na ochranu osobnosti v zmysle § 13 OZ **vzniká už samotným zásahom**, ak spôsobil na strane postihnutého nemajetkovú ujmu bez ohľadu na to, či sa zásah nejako prejavil v majetkovej alebo osobnostnej sfére postihnutého alebo pôvodcu zásahu. Naopak preukázanie výšky škody (ujmy) je jedným zo základných predpokladov vzniku práva na náhradu škody. Takisto pri nemajetkovej ujme sa nepoužije moderačné právo súdu (§ 450 OZ).

Ad g) Ad e) Právo na náhradu škody sa **premlčí** podľa § 106 OZ, zatiaľ čo právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako majetkové právo sa v súlade s názorom súdnej praxe premlčí vo všeobecnej 3-ročnej premlčacej dobe (subjektívna premlčacia doba tu neplatí).

V prípade zodpovednosti za škodu platí ďalej zásada **priority peňažnej náhrady škody** (§ 442 ods. 3 OZ). V prípade zásahu do osobnostných práv prichádza do úvahy peňažná reparácia ako *ultima ratio*, keď iné formy nápravy nemožno použiť (porovnaj znenie § 13 ods. 2 OZ).

Poistnému krytiu z povinného zmluvného poistenia podlieha podľa § 4 ods. 2 písm. a) PZP iba „škoda na zdraví a náklady pri usmrtení“ poškodeného.

68

Vybrané problémy PZP

Zmysel zavedenia povinného zmluvného poistenia: ochrana obete dopravnej nehody.

Stručný historický vývoj poistenia zodpovednosti MV

Vstup do EÚ – päť motorových smerníc (najvýznamnejšia 4. smernica)

Vplyv judikatúry ESD na PZP. ESD je oprávnený aplikovať a vykladať iba právne predpisy EÚ (hlavne nariadenia). Pokiaľ ide o smernice EP a Rady iba vtedy, ak ich štát nesprávne alebo neúplne implementoval (napr. zúženie okruhu poškodených, zúženie náhrady škody oproti zákonnej úprave, vylúčenie MV z poistného krytia). **ESD nevykladá národné súkromné právo.** Vybrané rozsudky ESD →

Podľa článku 1 ods. 4 Smernice Rady 72/166 z 24. apríla 1972 ohľadom prispôsobenia právnych predpisov členských štátov so zreteľom na povinné zmluvné poistenie motorových vozidiel a kontrolu zodpovedajúceho poistenia zodpovednosti, sa vozidlom, ktoré pri prekročení hranice nesie úradnú **štátnu poznávaciu značku**, ktorá bola síce podľa predpisov udelená správnymi orgánmi členského štátu, a ktorá je ale **falošná**, nakoľko bola v skutočnosti pridelená inému vozidlu, zaobchádza tak, ako keby malo svoje **obvyklé stanovište na území štátu, ktorý udelil spornú poznávaciu značku** (*Ro ESD vo veci Å. Fournier a spol. v. W. Werwen a Bureau Central Français* z 12. 11. 1992, sp. zn. C – 73/1989, ECR 1992, s. I – 5621) (uvedené rozhodnutie ESD rieši otázku, ktorá národná kancelária poisťovateľov členského štátu ručí za škodu spôsobenú motorovým vozidlom, ktoré malo v čase nehody falošnú poznávaciu značku – za škodu má ručiť národná kancelária poisťovateľov toho členského štátu, v ktorom bola pridelená falošná poznávací značka).

69

Ďalšie rozsudky ESD

S článkom 2 ods. 1 Druhej Smernice Rady 84/5/EHS z 30. 12. 1983, týkajúcej sa zblíženia právnych predpisov členských štátov upravujúcich povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a článkom 1 Tretej Smernice Rady 90/232/EHS zo 14. 5. 1990 a týkajúcej sa zblíženia právnych predpisov členských štátov o poistení zodpovednosti za škodu, je v rozpore národná úprava, ktorá **umožňuje odmietnuť či neprímerane znížiť náhradu škody z povinného zmluvného poistenia motorového vozidla cestujúcemu vo vozidle na základe jeho podielu (účasti) na utrpenej škode**. Skutočnosť, že dotknutá osoba cestujúca vo vozidle je majiteľom vozidla, ktorého vodič nehodu spôsobil, nemá žiadny dopad (*Ro ESD vo veci Katja Candolin, Jari-Antero Viljaniemi a Veli-Matti Paananen v. Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjola a Jarno Ruokoranta* z 30. 6. 2005, C – 537/2003).

Čl. 3 Druhej Smernice Rady (84/5/EHS) z 30. 12. 1983, týkajúci sa aproximácie práva členských štátov v oblasti povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel, vyžaduje, aby **škoda na zdraví, ktorá vznikla bezplatne prepravovaným cestujúcim, ktorí sú príslušníkmi rodiny poisteného alebo vodiča alebo iných osôb poistených poistením zodpovednosti, bola krytá poistením zodpovednosti, bez ohľadu nato, či škodu zaviniť či nezaviniť vodič vozidla, ktoré zapríčinilo dopravnú nehodu, iba ak domáce právo príslušného členského štátu predpisuje takéto poistné krytie vo vzťahu ku škode na zdraví, ktorá vznikla za rovnakých okolností iným cestujúcim** (*Ro ESD, predbežná otázka podľa čl. 177 Zmluvy EHS - teraz čl. 234 vo veci Vitor Manuel Mendes Ferreira a Maria Clara Delgado Correia Ferreira v. Companhia de Seguros Mundial Confianca SA* zo 14. 9. 2000, sp. zn. C – 348/1998, ECR 2000, s. I – 6711).

70

Personálny rozsah PZP

Kto má povinnosť sa poistiť: Povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu má pri tuzemskom motorovom vozidle:

- ten, kto je ako držiteľ motorového vozidla zapísaný v dokladoch vozidla alebo ten, kto je v dokladoch vozidla zapísaný ako osoba, na ktorú sa držba motorového vozidla previedla,
- v ostatných prípadoch zase ten, kto je vlastníkom motorového vozidla alebo jeho prevádzateľom.

Ak je na motorové vozidlo uzavretá nájomná zmluva s právom kúpy prenajatej veci, povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu má nájomca. V prípade cudzozemského motorového vozidla má povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu vodič tohto motorového vozidla, ak citovaný zákon neustanovuje inak (§ 3 ods. 2 PZP).

PZP sa vzťahuje na prevádzateľa j vodiča.

R 32/2014: V zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov **treba za poistenú považovať každú osobu za predpokladu, že je daná jej zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla;** nie je pritom rozhodujúce, či ide o zodpovednosť objektívnu alebo na základe zavinenia.

71

Vecný rozsah PZP

Poistovateľ nahradí škodu poškodeného v rozsahu poistného krytia. Poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby **poistovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené preukázané nároky na náhradu:**

- **škody na zdraví a nákladov pri usmrtení,**
- **škody** vzniknutej poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou **veci,**
- účelne vynaložených nákladov spojených s **právnym zastúpením** pri uplatňovaní nárokov podľa písmen a), b) a d),
- **ušlého zisku,**
- nároky (regres) zdravotnej poisťovne a Sociálnej poisťovne.

Ak bola škoda spôsobená na území iného členského štátu a nárok je uplatnený pred slovenským súdom, rozsah a výška náhrady škody sa riadi právnymi predpismi tohto štátu. Súd je povinný aplikovať cudzozemské právo.

Maximálna výška poistného plnenia z PZP je určená **limitmi poistného krytia.** Limit poistného plnenia je najvyššia hranica poistného plnenia poisťovateľa pri jednej škodovej udalosti. Limity poistného plnenia musia byť uvedené v poistnej zmluve. Limit poistného plnenia z jednej škodovej udalosti musí byť podľa § 7 zákona PZP **najmenej 5 mil. eur za škodu na zdraví bez ohľadu na počet zranených alebo usmrtených a 1 mil. eur za škodu na veciach bez ohľadu na počet poškodených.**

72

Právo poškodeného na náhradu škody

Poškodený si môže právo na náhradu škody uplatniť buď u osoby, ktorá zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (prevádzateľ a vodič) alebo priamo u poisťovateľa škodcu (§ 15 PZP) alebo u škodcu a jeho poisťovateľa súčasne.

Poškodený si môže uplatniť právo na náhradu škody priamo u poisťovateľa škodcu, pričom má dôkaznú povinnosť o tom, že za škodu zodpovedá škodca, ktorý je poistený u žalovaného poisťovateľa (právny základ pre plnenie poisťovateľa) a musí poisťovateľovi preukázať výšku škody. Podľa čl. 9 a čl. 11 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. 12. 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (nariadenie Brusel I) môže poškodený žalovať poisťovateľa aj v mieste svojho bydliska, hoci k nehode došlo na území iného členského štátu.

☞ Nariadenie (ES) č. 44/2001 – Právomoc vo veciach poistenia – Poistenie zodpovednosti – Priama žaloba poškodenej osoby proti poisťiteľovi – Norma právomoci podľa bydliska žalobcu. Odkaz v článku 11 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. 12. 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach na článok 9 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že poškodený môže podať žalobu proti poisťiteľovi na súde podľa miesta svojho bydliska v členskom štáte, pokiaľ takáto priama žaloba je prípustná a poisťovateľ má bydlisko na území členského štátu (Ro ESD z 13. 12. 2007 vo veci *FBTO Schadeverzekeringen NV v. Jack Odenbreit, sp. zn. C-463/06*).

73

Škodca a poisťovňa solidárne zaviazané subjekty ?

Vzhľadom na to, že zdrojom záväzku škodcu na náhradu škody je zodpovednosť za škodu (§ 427, resp. § 420 OZ) a zdrojom záväzku poisťovateľa plniť z povinného zmluvného poistenia je poistná zmluva, nemôže súd škodcu a jeho poisťovateľa zaviazat' na solidárne (spoločné a nerozdielne) splnenie záväzku (pozri § 511 ods. 1 OZ). **Ide o prípad nepravej pasívnej solidarity, keď poisťovňa a škodca zodpovedajú na základe rôznych právnych titulov.**

☞ Ustanovenie § 438 ods. 1 OZ stanovuje solidaritu ako zásadu iba pre nároky na náhradu škody a nevzťahuje sa na nároky na poistné plnenie, pre ktoré neustanovuje solidaritu ani iný právny predpis. Pasívna solidarita v danej veci tak nie je možná, lebo vo vzťahu žalobcu ku škodcovi a žalovanej poisťovni ide o dva rozdielne nároky. Zatiaľ čo je nárok žalobcu voči škodcovi nárokom na náhradu škody, je nárok žalobcu na výplatu poistného plnenia uplatnený voči žalovanému ako poisťovateľovi originárnym nárokom na plnenie založeným osobitným právnym predpisom (Ro NS ČR zo 17. 12. 2009, sp. zn. 25 Cdo 895/2008).

Pasívna solidarita nevzniká ani v prípade, keď škodu poškodenému spôsobí nepoistené motorové vozidlo a keď poškodenému vzniká nárok na náhradu škody jednak voči prevádzateľovi, príp. vodičov tohto motorového vozidla a súčasne proti poistnému garančnému fondu (§ 24 ods. 1 PZP). Súd ani v tomto prípade nemôže zaviazat' na plnenie škodcu a súčasne SKP takým spôsobom, že plnením jedného z nich zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého.

74

Postihové právo poisťovateľa voči poistníkovi/poistenému

Nejde o legálnu cesiu, ale osobitné postihové právo v rámci existujúceho záväzkového vzťahu. Postih proti poistnému sa riadi rovnakými zásadami ako subrogačný postih, resp. prechod práva na tretiu osobu (porovnaj § 13 PZP, § 813, resp. § 827 OZ). Postihové právo poisťovateľa:

- ☛ nejde o nárok na náhrady škody ani o konkurenciu regresu s právom na náhradu škody (porovnaj § 13 zákona PZP),
- ☛ premlčanie podľa § 101 OZ,
- ☛ vznikne v momente výplaty poistného plnenia poškodenému,
- ☛ výška ohraničená výškou poistného plnenia.

§ 13 R 30/2014: Predpokladom vzniku nároku poisťovateľa proti poistníkovi v zmysle § 12 ods. 1 písm. f) PZP je, že poisťovateľ vyplatil poškodenému za poistné plnenie z dôvodu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, a že v čase, keď nastala poistná udalosť, bol **poistník v omeškaní s platením poistného**. Nie je pritom rozhodujúce, kto vozidlo viedol a svojím zavinením spôsobil škodu.

§ 13 R 30/2014: Poisťovateľ má nárok na náhradu poistného plnenia **proti prevádzateľovi vozidla**, ktorý umožnil autoopravcovi, aby vozidlo použil na prevádzku bez platného osvedčenia o technickej spôsobilosti (*Uz NS ČR z 4. 5. 2005, sp. zn. 32 Odo 399/2004*).

75

Škoda hradená z poistného garančného fondu

§ 24 ods. 2 PZP: Kancelária poskytuje z poistného garančného fondu poistné plnenie za škodu

- a) na zdraví a náklady pri usmrtení spôsobené prevádzkou **nezisteného motorového vozidla**, za ktorú zodpovedá nezistená osoba,
- b) spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, za ktorú **zodpovedá osoba bez poistenia zodpovednosti**,
- c) spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, za ktorú zodpovedá osoba, ktorej zodpovednosť za túto škodu je poistená u poisťovateľa, ktorý z dôvodu svojej **platobnej neschopnosti nemôže túto škodu uhradiť**,
- d) spôsobenú prevádzkou cudzozemského motorového ...

Problém s výkladom písmena a), ktorý zvädza k podvodnému konaniu.

§ 24 ods. 4 PZP: Podmienkou vzniku práv poškodeného na náhradu škody z poistného garančného fondu podľa odseku 2 písm. a) útvar PZ nehodu po jej vzniku zistil. Potvrdenie príslušného útvaru PZ, že škoda bola spôsobená prevádzkou nezisteného motorového vozidla, za ktorú zodpovedá nezistená osoba, je poškodený povinný predložiť kancelárii pri uplatnení nároku na náhradu škody.

§ 8 ods. 2 vyhlášky č. 423/1991 Zb. Podmienkou uplatnenia práva podľa odseku 1 je, že **polícia nehodu bezprostredne po jej vzniku zistila, alebo jej bola bez zbytočného odkladu oznámená**.

76

Postihový nárok SKP

- ❖ Postihové právo smeruje voči tomu, za koho SKP plnila, t. j. voči subjektu, ktorý za škodu zodpovedá, **nie voči tomu, kto nesplnil povinnosť sa poistiť**.
- ❖ Postihové právo SKP vzniká preto, že **niekto porušil zákonnú povinnosť**; tento kto porušil zákonnú povinnosť nemôže z toho vyvodzovať pre seba priaznivé právne postavenie.
- ❖ Postihové právo má charakter náhrady za poskytnuté plnenie; nemá charakter nároku na náhradu škody, ale ide o subrogačný postih proti tretej osobe: premlčanie nároku podľa § 24c OZ (**R 34/2013**).
- ❖ Postihové právo SKP nemá charakter náhrady škody a preto **neprihádza do úvahy aplikácia § 450 OZ o moderačnom práve súdu**.
- ❖ SKP má právo regresu aj vtedy, ak škodu nehradila priamo poškodenému, ale na základe kaskoregresu poisťovni, ak škodu na motorovom vozidle spôsobil nepoistený škodca.

R 59/2014: Ak škodca nemal v čase dopravnej nehody uzavreté povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa zákona PZP (č. 381/2001 Z.z.) a poisťovateľ poskytol poškodenému poistné plnenie z titulu havarijného poistenia, poskytnutím tohto plnenia vstúpil poisťovateľ v zmysle § 813 ods. 1 Občianskeho zákonníka do práv poškodeného na náhradu škody voči škodcovi a vzniklo mu právo na uplatnenie práva na poistné plnenie z garančného fondu spravovaného SKP

77

• **Ďakujem za pozornosť***

JUDr. Imrich Fekete, CSc.

78